

Concours du second degré

Rapport de jury

Concours : CAPES externe et CAFEP correspondant

Section : Breton

Session 2015

Rapport de jury présenté par :

Ronan Le Coadic
président du jury

**Extrait de la loi n° 94-665 du 4 août 1994
relative à l'emploi de la langue française
(dite « Loi Toubon »)**

NOR : MCCX9400007L
Version consolidée au 3 juillet 2015

Article 21

« Les dispositions de la présente loi s'appliquent sans préjudice de la législation et de la réglementation relatives aux langues régionales de France et ne s'opposent pas à leur usage. »

Taolenn

Izili ar strollad-barn	4
Hollegezh	5
Le mot du président.....	6
Un concours de recrutement	6
Les compétences attendues.....	6
Les candidats de 2015.....	7
Rapport du jury et sujets.....	7
Evezhiadennoù ar prezidant.....	8
Ur genstrivadeg tuta	8
Ar barrezhioù gortozet	8
Emstriverien 2015.....	9
Danevell ar strollad-barn ha sujedoù	9
Nevezadennoù	10
Niver ar postoù e 2016	10
Ur cheñchamant e reolenn ar genstrivadeg.....	10
Talvoudegezhioù ar Republik	10
Ur programm nevesaet	12
Stadegoù	13
Ar strollad-barn	13
An emstriverien	13
An disoc'hoù	18
An amprouennoù dre skrid	23
Brezhoneg	24
Ar skridaozadenn	24
Troidigezh ha prederiadenn e galleg	30
Eil danvez.....	34
Galleg	34
Istor-douaroniezh.....	36
Matematikoù	38
Saozneg.....	38
An amprouennoù dre gomz	40
Amproenn 1 : klask tapout ur pleg micherel	41
Amproenn 2 : divizout diwar un teuliad	44

Izili ar strollad-barn

Kuzul-ren

Prezidant

LE COADIC Ronan, kelenner e skol-veur Roazhon 2

Besprezidant

L'HOURRE Ronan, kelenner testeniet en ESPE Breizh hag e lise Tristan Corbière, Montroulez

Sekretour meur

MOAL Stefan, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Izili

Brezhoneg

IZILI AR C'HUZUL REN ha...

CHOPLIN Cédric, kelenner testeniet e lise Jean Macé, Roazhon

HUPEL Erwan, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

MAUBIAN Hervé, kelenner testeniet e lise an Elorn, Landerne

THOMAS Mannaig, mestrez-prezegenner e skol-veur Breizh-izel

Eil danvez

Istor

GODINEAU Dominique, kelenner e skol-veur Roazhon 2

LE DREZEN Katell, kelenner testeniet e lise-skolaj an Irwazh, Brest

Douaroniezh

GAUDIN Solène, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

MONTABONE Benoît, mestr-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Galleg

FEYLER Ariane, kelenner agregat e skol-veur Roazhon 2

KERVAN Gaëlle, kelenner agregat e lise Felix an Danteg, Lannuon

Matematik

GABILLARD Gilbert, kelenner e kador-veur al lise Joliot-Curie, Roazhon

GOURMELON Jean-Marie, kelenner agregat e lise an Harteloire, Brest

Saozneg

ABRAMS Déirdre, kelenner testeniet e skolaj Diwan Bro-Dreger, Plijidi

LELOUREC Lesley, mestrez-prezegenner e skol-veur Roazhon 2

Hollegezh

Le mot du président

Un concours de recrutement

Le Capes/Cafep est un concours de recrutement. Sélectionner les pédagogues qui exerceront auprès des collégiens et des lycéens au cours des quarante années à venir constitue une sérieuse responsabilité pour le jury. C'est également une considérable responsabilité pour les candidats que de s'inscrire au Capes/Cafep de breton. Car dès la rentrée scolaire suivante, les lauréats se retrouveront stagiaires en charge de classes. Il en va, certes, ainsi pour tous les concours d'enseignement ; néanmoins, en ce qui concerne le breton (de même que pour toute autre langue minorisée), deux autres responsabilités viennent s'ajouter à la première. D'une part, les professeurs de breton deviennent très souvent l'unique modèle linguistique de leurs jeunes élèves dans une société où l'on n'entend plus guère parler breton — ils doivent donc consentir un effort permanent d'autoformation linguistique, de leur année de stage jusqu'à la fin de leur carrière professionnelle. D'autre part, l'enseignement de la langue bretonne n'est pas totalement similaire à celui des autres disciplines : la situation sociolinguistique du breton, en effet, est très fragile ; chaque professeur se trouve donc, en quelque sorte, investi d'une « mission » : celle de développer sa filière ou, à tout le moins, de la consolider. Ce n'est pas si simple : cela demande beaucoup de pédagogie, de patience et de diplomatie, des compétences importantes pour l'enseignement.

Les compétences attendues

Les compétences professionnelles concrètes des lauréats du concours seront évaluées dans les établissements d'enseignement, au cours de leur année de stage. À la fin de cette année, ils deviendront professeurs titulaires, redoubleront leur année de stage, ou seront exclus de l'Éducation nationale (ce qui est, heureusement, peu fréquent !) Toutefois, avant que la formation professionnelle et son évaluation n'interviennent, le concours vise à évaluer trois compétences de base.

Trois compétences de base

1. *Les candidats maîtrisent-ils les disciplines qu'ils prétendent enseigner ? Ils doivent...*
  - a. avoir étudié les œuvres servant d'appui au programme du Capes de breton, et suivi les conseils bibliographiques qui figurent à ce même programme ;
  - b. être aussi compétents dans leur seconde valence que les spécialistes de la discipline en question (tant en matière de connaissances que de méthodologie) ;
  - c. avoir minutieusement étudié le programme et les règles de fonctionnement du Capes (de façon, notamment, à éviter de confondre les épreuves d'admission entre elles) et exceller dans des techniques telles que le commentaire de documents.
2. *Les candidats sont-ils en mesure de s'exprimer de façon claire, précise et structurée ? Ils doivent...*
  - a. rédiger en une langue irréprochable à tous égards (syntaxe, grammaire et orthographe), en breton comme en français — notamment pour la seconde valence ;
  - b. parler un excellent breton (syntaxe, grammaire et prosodie sans défaut) ;
  - c. structurer clairement leur pensée, tant à l'écrit qu'à l'oral.
3. *Les candidats connaissent-ils bien le monde de l'enseignement ? Ils doivent...*
  - a. avoir minutieusement étudié les programmes des collèges et des lycées afin de bien comprendre la pédagogie contemporaine des langues ;
  - b. faire preuve d'une bonne connaissance de la vie et du fonctionnement des collèges et lycées ;
  - c. bien connaître le Cadre européen commun de référence pour les langues (CECRL) et les textes législatifs sur lesquels les enseignants peuvent et doivent s'appuyer (cf. p. 30).

Les critères de sélection

Sont reçus au concours les candidats qui maîtrisent le mieux les trois capacités mentionnées ci-dessus : expertise disciplinaire, expression claire et structurée et connaissance du monde de l'enseignement.

Les candidats de 2015

En 2015, les résultats des **épreuves écrites d'admissibilité** allaient de 6 à 12,88 sur vingt au Capes, avec une moyenne de 9,75 et un écart-type de 3,4. Au Cafep, les notes allaient de 3,25 à 13,25, avec une moyenne de 8,28 et un écart-type de 3,6. La barre d'admissibilité a été placée à 10 ; trois candidats sont restés en lice pour le Capes et quatre pour le Cafep.

Aux **épreuves orales d'admission**, les candidats au Capes ont obtenu des notes allant de 11,5 à 15 sur vingt à la première épreuve (mise en situation professionnelle) et de 9,5 à 17,5 à la seconde épreuve (entretien à partir d'un dossier). Au total, leur moyenne a été de 13,17, avec un écart-type de 1,81. Les notes des candidats au Cafep allaient de 9,5 à 16,5 pour la première épreuve et de 9,8 à 14,9 pour la seconde. Au total, ils ont obtenu une moyenne de 12,44 aux épreuves d'admission, avec un écart type de 4,03¹.

La note globale des admis (Capes et Cafep confondus) allait de 11,63 à 15,25², avec une moyenne de 13,44 et un écart type de 1,7. Le major de promotion était un candidat au Cafep, il a obtenu une moyenne de 15,25 sur vingt.

Rapport du jury et sujets

Suite à un vote unanime du jury, le présent rapport a été rédigé en langue bretonne. D'une part à titre symbolique : c'est une forme de reconnaissance pour la langue à laquelle est consacré ce concours. D'autre part, parce que les candidats au concours doivent disposer d'un niveau de breton suffisant pour être en mesure de lire et tirer profit d'un tel document.

Pour l'année 2015, le rapport du jury ainsi que les sujets d'admissibilité et d'admission sont désormais en ligne. Ce sont de précieux outils pour préparer le concours. Le président — et l'ensemble du jury — invitent les candidats des sessions 2016 et suivantes à les étudier très attentivement.

---

¹ Les notes communiquées ici sont exprimées sur vingt afin d'en faciliter la lecture. Voici les mêmes notes en tenant compte des coefficients. **Épreuves d'admissibilité**. Capes : de 43,52 à 51,52 sur 80. Cafep : de 40 à 53 sur 80. **Épreuves d'admission**. Capes : de 96 à 122 sur 160. Cafep : de 66 à 130 sur 160. **Au total**. Capes : de 139,5 à 173,5 sur 240. Cafep : de 110,5 à 183 sur 240.

² Ou, en tenant compte des coefficients, de 139,5 à 183.

Evezhiadennoù ar prezidant

Ur genstrivadeg tuta

Ur genstrivadeg tuta eo ar C'hapes/Cafep. Ur pezh karg eo evit ar strollad-barn choaz ar bedagogourien a ray war-dro rummadoù skolajidi ha liseidi e-pad an daou-ugent vloaz da zont. Hag ur pezh atebegzh eo evit an emstriverien lakaat o anv evit tremen ur seurt kenstrivadeg : diouzhtu d'an distro-skol war-lerc'h ar genstrivadeg, end-eeun, en em gavo ar re zegemeret da vezañ stajidi e-karg eus klasadoù. Gwir eo an dra-mañ evit an holl genstrivadegoù kelenn, evel-just ; met n'eo ket tout ! Daou dra ispisial zo gant ar brezhoneg (hag ar yezhoù minorelaet all). Da gentañ e teu alies ar gelennerien vrezhoneg da vezañ patromoù yezhel nemete ar vugale hag ar re yaouank, en ur gevredigezh e lec'h ma ne vez ket klevet nemeur a vrezhoneg ken. E-se e rankont derc'hel d'en em stummañ ingal war ar yezh a gelennot, adalek o bloavezh kelenn kentañ betek fin o buhez micherel. Da eil, kelenn brezhoneg ne dalv ket ar memes tra evel kelenn n'eus forzh peseurt danvez all : bresk evel gwer eo stad sokioyezhoniel ar brezhoneg. Ha pep kelenner en deus ur seurt « kefridi » da gas da benn : diorren e hentad-kelenn pe, da vihanañ, skorañ anezhañ. N'eo ket ken aes-se : goulenn a ra pedagogiezh, pasiantez ha diplomategezh, barregezhioù a-bouez er c'helenn.

Ar barregezhioù gortozet

Er skolioù eo — e-kerzh ar bloavezh staj — e vo gwiriekat *barregezhioù pleustrek* an danvez-kelennerien. Ar re a vo bet degemeret goude ar genstrivadeg a c'hello bezañ degemeret evel kelennerien ditlet e fin o bloavezh staj, pe lakaet da zoubliñ o bloavezh pe, memes, skarzhet kuit eus an deskadurezh (ar pezh ne zegouezh ket alies, dre chañs !) Met a-raok ar stummadur micherel hag ar priziañ micherel eo *teir barregezh diazez* an hini a vez priziet gant ar genstrivadeg :

Teir barregezh diazez

1. *Daoust hag-eñ eo mailhed an emstriverien war an danvezioù emaint o vont da gelenn ? Sañset int...*
  - a. bezañ studiet an oberennoù liammet ouzh ar programm ha heuliet ar c'huzulioù lenn ;
  - b. bezañ ken barrek war programm an eil danvez hag arbennigourien war an danvez-se (koulz a-fet gouiziegezh hag a-fet metodologiezh) ;
  - c. bezañ studiet programm ha reolennoù mont en-dro ar C'hapes dre ar munud (ha chom hep kemmeskañ an amprouennoù degemer etreze, da skouer...) ha bezañ barrek war deknikoù evel an addispleg testennoù.
2. *Daoust hag-eñ int gouest d'ezteurel mat, sklaer hag en ur mod frammet ? Sañset int...*
  - a. skrivañ ur yezh difazi e pep keñver (ereadurezh, yezhadur ha reizhskrivañ), e brezhoneg koulz hag e galleg — evit an eil danvez ;
  - b. komz ur brezhoneg flour (ereadurezh, yezhadur ha prozodiezh direbech) ;
  - c. frammañ mat o soñjoù, koulz dre skrid ha dre gomz.
3. *Daoust hag-eñ e anavezont mat bed ar c'helenn ? Sañset int...*
  - a. bezañ studiet pizh programmoù ar skolañoù hag al liseoù evit kompren mat spered ar c'helenn yezhoù en deiz a hiziv ;
  - b. anavezout mat bed ha mont-en-dro ar skolañoù hag al liseoù ;
  - c. anavezout mat ar CECRL1 hag an testennoù diazez a c'hell (pe a zle) ar gelennerien harpañ warne (s.o. p. 30).

---

¹ *Cadre européen commun de référence pour les langues*, « Framm dave europeat kumun evit ar yezhoù ».

Diazezoù an dibab

Degemeret e vez goude ar genstrivadeg ar re a ziskouez mestroniañ ar gwellañ an teir barregezh meneget a-us : mailhoni war an danveziou da gelenn ; gouested d'ezteurel mat, sklaer ha frammet ; anaoudegezh war bed ar c'helenn.

Emstriverien 2015

E 2015, notennoù an **amprouennoù degemeradusted (dre skrid)** ac'h ae eus 6 betek 12,88 diwar ugent er C'hapes, gant ur geidenn a 9,75 hag un diskart standart (*écart-type*) a 3,4. Er C'hafep ec'h ae an notennoù eus 3,25 betek 13,25, gant ur geidenn a 8,28 hag un diskart standart (*écart-type*) a 3,6. Lakaet eo bet ar varrenn zegemeradusted da 10. Chomet zo, neuze, tri emstriver evit ar C'hapes ha pevar evit ar C'hafep.

En **amprouennoù degemer (dre gomz)** o deus bet ar re a oa o pleustriñ evit ar C'hapes notennoù etre 11,5 ha 15 diwar ugent en amprouenn gentañ (klask tapout ur pleg micherel) hag etre 9,5 ha 17,5 en eil amprouenn (divizout diwar un teuliad). En holl o deus bet ur geidenn a 13,17, gant un diskart standart a 1,81. Notennoù ar re a oa o pleustriñ evit ar C'hafep ac'h ae eus 9,5 betek 16,5 evit an amprouenn gentañ hag eus 9,8 betek 14,9 evit an eil amprouenn. En holl o deus bet ur geidenn a 12,44 en amprouennoù degemer, gant un diskart standart a 4,03¹.

Notennoù hollek ar re a zo bet degemeret (Capes ha Cafep asambles) ac'h ae eus 11,63 betek 15,25², gant ur geidenn a 13,44 hag un diskart standart a 1,7. Unan eus emstriverien ar C'hafep eo a zo bet degemeret major ar bloaziad, gant ur geidenn a 15,25.

Degemeret eo bet er C'hapes an tri den a oa degemeradus. Er C'hafep avat, ne oa nemet ur post da bourveziñ. Abalamour da se, *an hini kentañ n'eo ket bet degemeret er C'hafep* en doa ur geidenn uheloc'h (13,96 diwar ugent) eget keidenn *an hini diwezhañ a zo bet degemeret er C'hapes* (11,63). Enskrivet eo bet an hini kentañ n'eo ket bet degemeret er C'hafep war ur roll klokaat, ar pezh ne sinifi ket e kavo ur post : depant a ray eus goulenn ar skolioù prevez e 2016...

Danevell ar strollad-barn ha sujedoù

A-unvouezh en deus votet ar strollad-barn ma vefe skrivet an danevell-mañ e brezhoneg. Eus un tu eo ur mod d'ober ton d'hor yezh. Eus an tu all eo abalamour ma rank ar genstriverien bezañ barrek awalc'h e brezhoneg evit lenn un teul a seurt-se — ha tennañ gounid dioutañ — ma fell dezhe bezañ degemeret.

Enlinenn e vo kavet an danevell-mañ, koulz ha sujedoù amprouennoù degemeradusted (dre skrid) ha degemer (dre gomz) ar bloavezh 2015. Binvioù prisius int evit prientiñ ar genstrivadeg. Aliañ a ra ar prezidant — hag holl izili ar strollad-barn — ar genstriverien nevez da studial anezhe a-dost.

---

¹ Diwar ugent e roer an holl notennoù amañ, kement ha sikour al lennerien. Setu ar memes notennoù en ur zerc'hel kont eus ar gwezhiaderioù pe eus ar muerioù (*coefficients*). **Amprouennoù degemeradusted.** *Capes* : eus 43,52 betek 51,52 war 80. *Cafep* : eus 40 betek 53 war 80. **Amprouennoù degemer.** *Capes* : eus 96 betek 122 war 160. *Cafep* : eus 66 betek 130 war 160. **En holl.** *Capes* : eus 139,5 betek 173,5 war 240. *Cafep* : eus 110,5 betek 183 war 240.

² Pe, en ur zerc'hel kont eus ar gwezhiaderioù pe eus ar muerioù (*coefficients*) : eus 139,5 betek 183.

Nevezadennoù

Niver ar postoù e 2016

Ne fell ket d'an Deskadurezh prevez katolik digeriñ postoù nevez e 2016 ; e-se, ne vo tamm **post ebet er C'hafep e 2016**. En enep, ez eus bet digoret **pevar fost er C'hapes publik diavaez evit 2016**, unan ouzhpenn eget e 2015.

A-hend-all, ne vo tamm post ebet er C'hapes miret, nag er C'hafep miret. Ur post a oa er C'hapes miret e 2015 met den ebet n'en doa lakaet e anv.

Ur cheñchamant e reolenn ar genstrivadeg

Ur skrid-embann (*arrêté*) zo bet sinet gant ministrez an deskadurezh d'an 13 a viz Mae 2015 hag embannet er *Journal Officiel* d'ar 5 a viz Even 2015 hag a ziviz e c'hello hiviziken amproenn dreñ ar C'hapes hag ar C'hafep bezañ troidigezhioù galleg-brezhoneg, brezhoneg-galleg **pe anezhe o-daou** :

« Au choix du jury, une traduction en français d'un texte en langue régionale et/ou une traduction en langue régionale d'un texte en français, accompagnée(s) d'une réflexion en français prenant appui sur les textes proposés à l'exercice de traduction et permettant de mobiliser dans une perspective d'enseignement les connaissances linguistiques et culturelles susceptibles d'explicitier le passage d'une langue à l'autre. »

Betek-henn e oa pe an eil pe egile ; cheñch a ray an traoù adalek 'benn ar bloaz, neuze. Ur cheñchamant all a vo lakaet e pleustr ivez adalek 2016 : ur goulenn a vo savet gant ar strollad-barn, en eil amproenn degemer, diwar-benn « talvoudegezhioù ar Republik ».

Talvoudegezhioù ar Republik

D'an 23 a viz Even 2015 zo bet kaset ul lizher, en anv ministrez an deskadurezh, da holl brezidanted strolladoù-barn kenstrivadegoù tuta an deskadurezh. Broudañ a ra anezhe da briziañ an danvez-kelennerien war o barregezh da skignañ talvoudegezhioù ar Republik :

« Dans le cadre de la grande mobilisation pour les valeurs de la République engagée en janvier 2015, le principe de l'évaluation des candidats sur leur capacité à faire partager ces valeurs lors des concours de recrutement des enseignants a été renforcé à la session 2015.

L'aptitude des futurs enseignants à transmettre les valeurs et les principes de la République et à s'approprier la dimension civique de leur enseignement trouve sa place dans le cadre de la seconde épreuve orale d'admission des concours externes des CAPES, CAPET, CAPLP et CAPEPS¹. »

Penaos prientiñ an amproenn-se ? Setu ar pezh a lenner er memes lizher :

« Afin d'aider les étudiants qui se destinent au professorat à mieux percevoir les enjeux des pratiques de laïcité et de citoyenneté dans le cadre de leur futur métier, il conviendra que les rapports des jurys que vous remettrez à l'issue de la session 2015 fassent état des questions posées aux candidats et présentent à ces derniers des conseils leur permettant de préparer sans appréhension cette partie d'entretien avec le jury². »

a) Ar goulennoù

E gwirionez n'heller ket menegiñ amañ ar goulennoù bet graet gant ar strollad-barn e 2015 war dalvoudegezhioù ar Republik pa n'eus ket bet a c'houlennoù war an tem-se ar bloaz-mañ. Met gallout a reer reiñ un ali d'an emstriverien evit an amzer da zont : klask bezañ *soutil* war an danvez skoemp-

---

¹ Lettre de la ministre de l'éducation nationale, de l'enseignement supérieur et de la recherche à Mesdames et Messieurs les présidents des jurys des concours enseignants, datée du 23 juin 2015 et signée du chef de service, adjoint à la directrice générale des ressources humaines Philippe Santana, pp. 1 ha 2.

² *Idem*, p. 2.

se. Setu, a-hend-all, ul levrlennadur war ar sujed, kement ha skoazellañ an emstriverien. Dre urzh al lizherenneg eo bet renket an titouroù e pep rummad.

b) UI levrlennadur

(1) Hollegezh

1. Auduc, J.-L. (2014). *Les valeurs de la République aux concours – Epreuve orale de mise en situation professionnelle*. Paris : Hachette Éducation. [UI levr pleustrek savet a-fetepañs evit prientiñ an dud d'ar c'henstrivadegoù.]
2. Collectif. (2007). Les valeurs de la République. *Les Cahiers français*, (336), février-mars, Paris : La Documentation française. [Ur gelaouenn a 88 pajennad gouestlet penn-da-benn da dalvoudegezhioù ar Republik c'hall, gant pennadoù istorourien ha sokiologourien c'hall vrudet.]
3. *Constitution du 4 octobre 1958 (Ve République)*. Kavet e vez testenn glok ar vonreizh war : <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html> [Lenn dreist-holl ar rakprezeg — hag an testennoù liammet outañ — hag ar melladoù 1 da 4.]
4. Nicolet, C. (1995). *L'idée républicaine en France : 1789-1924. Essai d'histoire critique*. Paris : Gallimard. [UI levr don, 532 pajennad ennañ, skrivet gant un istorour republikan hag a glask ober « une histoire critique de la raison républicaine, une enquête sur les fondements de l'ordre républicain ».]

(2) Burutelladennoù

5. Benbassa, E. (2004). *La République face à ses minorités*. Fayard. [Ur sell kalet war darempredoù ar Republik gant ar relijionoù yuzev gwechall ha muzulman bremañ.]
6. Le Cour Grandmaison, O. (2009). *La République impériale : politique et racisme d'État*. Paris : Fayard. [UI levr diwar-benn an dislavar etre ar pennreolennoù republikan hag ar politikerezh trevadennel bet kaset da benn gant ar Republik.]
7. Todd, E. (2015). *Qui est Charlie ? Sociologie d'une crise religieuse*. Paris : Le Seuil. [UI levr-arnod diwar-benn manifestadeg an 11 a viz Genver 2015, pleustroù ha talvoudegezhioù ar Republik.]

(3) Laikelezh ha relijion

8. Baubérot, J. (2015). *Les sept laïcités françaises : le modèle français de laïcité n'existe pas*. Paris : Éditions de la Maison des sciences de l'homme. [UI levr a-bouez evit kompren kemplezhded al laikelezh.]
9. Poulat, E., & Gelbard, M. (2010). *La Laïcité à la française: Scruter la loi de 1905*. Paris: Fayard. [UI labour don-tre, evit ar re a fell dezhe mont pell war studi lezenn 1905.]
10. Renaut, A., & Touraine, A. (2005). *Un débat sur la laïcité*. Paris : Stock. [Emziviz etre ur prederour hag ur sokiologour war al laikelezh c'hall.]

(4) Evit mont pelloc'h war ar Republik c'hall hag ar vuzulmaned

11. Gaspard, F., & Khosrokhavar, F. (1995). *Le foulard et la République*. Paris : La Découverte.
12. Göle, N. (2015). *Musulmans au quotidien : une enquête européenne sur les controverses autour de l'islam*. Paris : la Découverte.

(5) Ar Republik c'hall hag ar yezhoù rannvro

Boaz eo an emstriverien ouzh tem ar Republik hag ar yezhoù rannvro, moarvat. Setu amañ, memestra, un nebeud daveoù a c'hellfe magañ o freder.

13. An Du, C. (1991). *Histoire d'un interdit : le breton à l'école*. Lesneven : Hor Yezh.
14. Broudic, F. (1997). *L'interdiction du breton en 1902 : la IIIe République contre les langues régionales*. Spézet : Coop Breizh.
15. Chanet, J.-F. (1996). *L'école républicaine et les petites patries*. Aubier Montaigne.
16. France. (2012). *Rapport d'information sur les implications constitutionnelles d'une ratification par la France de la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires*. Paris : Assemblée nationale.

17. Giordan, H., Louarn, T., Bureau européen des langues moins répandues, & Pour que vivent nos langues (Eds.). (2003). *Langues régionales ou minoritaires dans la République : [actes du colloque, Rennes, 15 février 2002]*. Puylaurans : IEO éd.
18. Klairis, C., Costouec, D., Coyos, J.-B., & Equipe THEDEL (Eds.). (2000). *Langues et cultures régionales de France : état des lieux, enseignement, politiques actes du colloque, 11-12 juin 1999, [Paris]*. Paris Montréal (Québec) : l'Harmattan.
19. Lieutard, H., & Verny, M.-J. (Eds.). (2007). *L'école française et les langues régionales : xixe-xxe siècles actes du colloque RedOc-CEO [organisé à l'université Paul Valéry, Montpellier, les 13 et 14 octobre 2006]*. Montpellier : Presses universitaires de la Méditerranée.
20. Renaut, A. (2000), « Le débat français sur les langues régionales », in *Comprendre les identités culturelles*, sous la direction de Will Kymlicka et Sylvie Mesure, Revue de philosophie et de sciences sociales (PUF), n° 1, pp. 381-400.
21. Martel, P. (2007). *L'école française et l'occitan ou Le sourd et le bègue*. Montpellier : Presses universitaires de la Méditerranée.
22. Viaut, A. (2002). « Apport et réception française de la Charte européenne des langues régionales ou minoritaires : approche sociolinguistique ». *Revue D'études Comparatives Est-Ouest*, 33(1), 9-48. Da bellgargañ war <http://doi.org/10.3406/receo.2002.3131>

N'eo ket sañset an emstriverien bezañ lennet tout al levrioù-mañ a-raok en em ginnig d'ar genstrivadeg, anat deoc'h. N'emañ ar roll-mañ amañ nemet evit sikour an emstriverien da brientiñ ur goulenn nevez. Un nevezadenn all a vo ouzhpenn e 2016 : ar programm e-unan a vo nevesaet.

Ur programm nevesaet

Hervez skrid-embann an 19 a viz Ebrel 2013 e rank an hanter eus ar programm cheñch bep bloaz : « *Composition en langue régionale (...). Pour cette épreuve, deux notions (programmes de collège et de lycée) sont inscrites au programme du concours, qui est renouvelé par moitié chaque année¹.* » Setu, neuze, ar c'healioù nevez evit 2016 :

Kealioù eus programm ar skolaioù hag al liseoù

Keal 1. Kelc'hiad termen : **lec'hioù ha doareoù ar galloud**

Keal 2. Kelc'hiad termen : **gwengelioù (mojennoù) hag harozed**

Kavet e vo ar programm klok war lec'hienn ar vistrerezh :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/57/0/p2016_capes_ext_lr_breton_411570.pdf

Gwelomp bremañ, a-raok plediñ gant danevelloù ar strollad-barn, piv 'oa o pleustriñ ar bloaz-mañ.

¹ Arrêté du 19 avril 2013 fixant les modalités d'organisation des concours du certificat d'aptitude au professorat du second degré. Da lenn war internet : <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027361553&dateTexte=&categorieLien=id>

Stadegoù

Kinniget gant Ronan ar C'hoadig

Ar strollad-barn

Seitek den ac'h ae d'ober ar strollad-barn. Kemparek e oa a-fet jener — gant eizh maouez (47 %) ha nav gwaz (53 %) ouzh e ober — koulz hag a-fet orin micherel — gant nav c'helenner lise ha skolaj (53 %) hag eizh kelenner skol-veur (47 %). Met piv 'oa an emstriverien e 2015 ?

An emstriverien

Niver an emstriverien enskrivet ha pedet

Naontek den o deus lakaet o anv evit tremen ar genstrivadeg tuta kelennerien an eil derez e 2015. Daouzek dioute evit ar C'hafep ha seizh evit ar C'hapes. Koulskoude ne oa kinniget nemet ur post Cafep evit tri fost Capes ar bloaz-mañ. Neuze, ar re o deus lakaet o anv evit ar C'hafep n'o doa nemet 8,33 % a chañs da vezañ degemeret, keit hag ar re o deus lakaet o anv evit ar C'hapes o doa 42,86 % a chañs (gant ma vefe pourvezet an holl bostoù, evel-just). Met tout ar re o doa lakaet o anv n'int ket deuet d'an amprouennoù.

Niver a emstriverien deuet d'an amprouennoù

N'eus deuet nemet trizek den da dremen an amprouennoù degemeradusted (dre skrid), da lâroue eo 68,42 % eus ar re o doa lakaet o anv ; eizh evit ar C'hafep ha pemp evit ar C'hapes.

	Enskrivet	Deuet d'an amprouennoù dre skrid	Feur
Capes	7	5	71,43 %
Cafep	12	8	66,67 %
En holl	19	13	68,42 %

Taolenn 1 : emstriverien enskrivet ha deuet d'an amprouennoù dre skrid

En enep, an holl re a oa bet pedet d'an amprouennoù degemer (dre gomz) zo deuet da dremen anezhe.

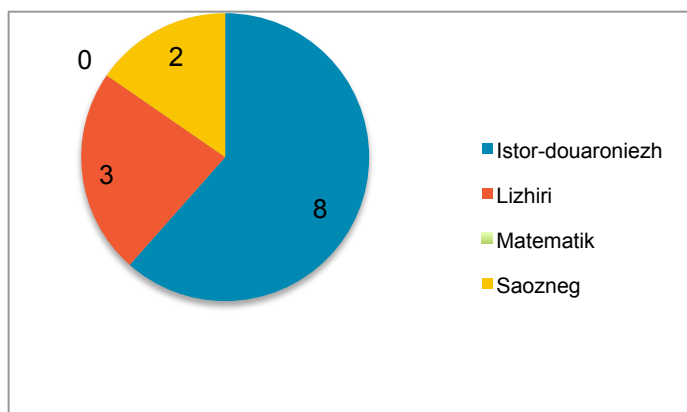
	Pedet	Deuet d'an amprouennoù dre gomz	Feur
Capes	3	3	100,00 %
Cafep	4	4	100,00 %
En holl	7	7	100,00 %

Taolenn 2 : emstriverien pedet ha deuet d'an amprouennoù dre gomz

Peseurt eil danvez zo bet choazet gant an emstriverien ?

Eil danvez choazet gant an emstriverien

An istor-douaroniezh eo a zo bet choazet gant an darn vrasañ eus an emstriverien ar bloaz-mañ (eizh diwar drizek, da lâroul eo 61,54 %). Pell war-lerc'h e teu ar galleg (tri emstriver) hag ar saozneg (daou). Den ebet n'en deus choazet ar matematikou, siwazh. Kement-se holl a vez gwelet war ar grafik amañ dindan.

Grafik 1 : eil danvez choazet gant an emstriverien

Pa seller a-dostoc'h ouzh ar sifrou e weler eo dreist-holl an danvez-Capesidi o deus choazet an istor (pevar diwar bemp, da lâroul eo 80 % dioute), keit ha m'eo bet ledanoc'h choaz an danvez-Cafepidi, tri diwar eizh anezhe (37,5 %) o vezañ choazet ar galleg.

Danveziou	Kenstrivadeg	Niver a emstriverien	Feur	En holl	Feur
Istor-douaroniezh	Capes	4	80 %	8	61,54 %
	Cafep	4	50 %		
Galleg	Capes	0	—	3	23,08 %
	Cafep	3	37,5 %		
Matematikou	Capes	0	—	0	—
	Cafep	0	—		
Saozneg	Capes	1	20 %	2	15,38 %
	Cafep	1	12,5 %		
Hollad		13		13	100,00 %

Taolenn 3 : eil danvez choazet gant an emstriverien deuet d'an amprouennoù

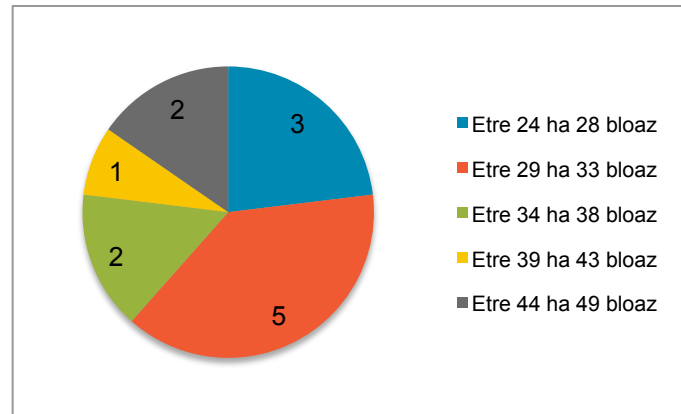
Daoust hag-eñ zo kemmoù bras ivez etre perzhioù an emstriverien ?

Doare an emstriverien

Gwelomp doare an emstriverien deuet d'an amprouennoù e-keñver o oad, o jener, o diplomoù hag o statud micherel.

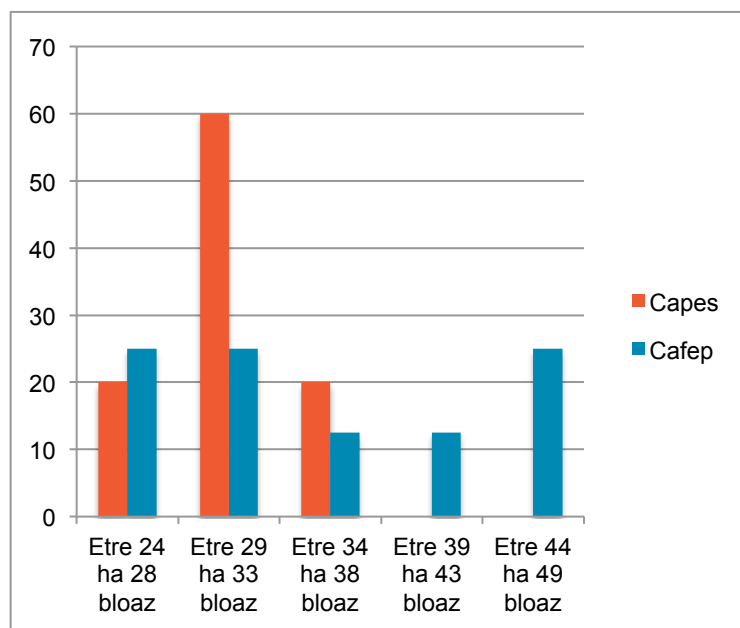
Oad

An darn vrasañ eus an emstriverien (eizh diwar drizek, da lârou eo 61,54 %) zo etre 24 ha 33 bloaz ha, resisoc'h, etre 29 ha 33 bloaz (38,46 %). Gwelet e vezont, amañ dindan, e ruz (etre 29 ha 33 bloaz) hag e glas (etre 24 ha 28 vloaz).

Grafik 2 : oad an emstriverien

Un diforc'h bras zo etre oad ar re zo deuet da dremen amprouennoù ar C'hapes ha hini ar re zo deuet da dremen amprouennoù ar C'hafep : ur barr uhel zo etre 29 ha 33 bloaz evit ar re a glask tapout ar C'hapes keit ha ma vez kavet tud a bep seurt oad o klask tapout ar C'hafep. Sklaer e vez gwelet an diforc'h-se etre an daou seurt emstriverien war ar grafik amañ dindan.

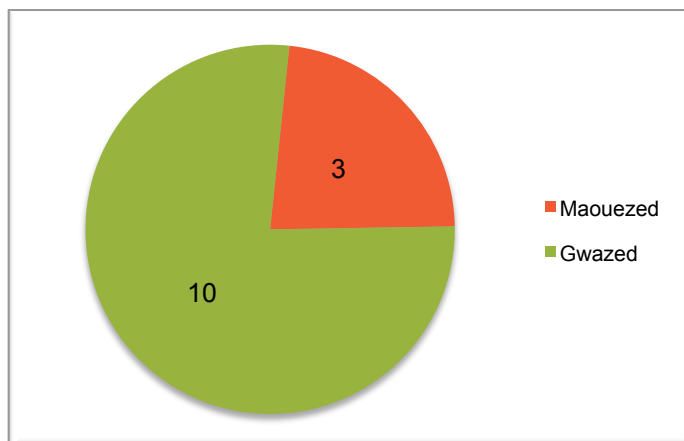

Grafik 3 : oad an emstriverien hervez ar genstrivadeg choazet (%)

Daoust hag-eñ e vez kavet un diforc'h ken bras a-fet jener etre ar re a oa o klask tapout ar C'hapes hag ar re a oa o klask tapout ar C'hafep ?

Jener

Seizh maouez (37 %) ha daouzek gwaz (63 %) o doa lakaet o anv e 2015 evit tremen ar genstrivadeg tuta kelennerien vrezhoneg met n'eus deuet nemet teir maouez (23 %) evit dek gwaz (77 %) da dremen an amproennoù. Ur pezh digempouez eta.

Grafik 4 : jener an emstriverien

E 2013-2014 e kaved 82,2 % a verc'hed er c'hentañ derez er Frañs, 58,2 % en eil derez ha 37,6 % en derez uhelañ. Amañ, gant 23 % a verc'hed nemetken o tont da dremen ar genstrivadeg, emeur gwall bell eus keidenn ar merc'hed o kelenn en eil derez er Frañs (58,2 %) ! Div « argemenn » (*variables*) a c'hellfe bezañ o'n em gennerzhañ aze, marteze : statud ar merc'hed er gevredigezh, eus un tu, ha statud ar yezhoù minorel er Frañs, eus an tu all¹. Kudennek eo an digempouez-mañ, bepred, ha kreñvoc'h eo c'hoazh er skol-veur². Etre ar re zo deuet evit ar C'hapes hag evit ar C'hafep, koulskoude, n'eus ket a ziforc'h bras, evel ma c'heller gwelout amañ dindan.

		Enskrivet	Deuet d'an amproennoù	Feur
Capes	<i>Maouezed</i>	2	1	50,00 %
	<i>Gwazed</i>	5	4	80,00 %
Cafep	<i>Maouezed</i>	5	2	40,00 %
	<i>Gwazed</i>	7	6	85,71 %

Taolenn 4 : jener an emstriverien

Daoust ha souezhadennoù all a vefe da gaout, c'hoazh, evel hini ar jener ?

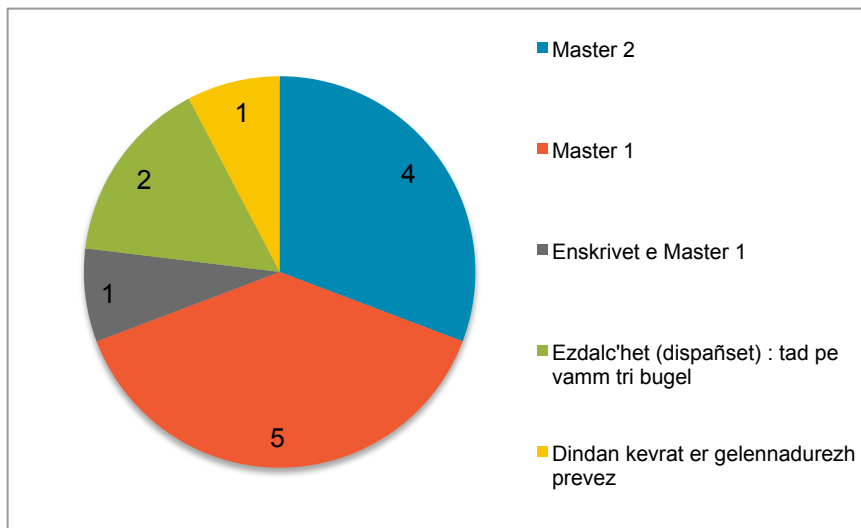
¹ S.o. Singy, P. (Ed.). (1998). *Les femmes et la langue: l'insécurité linguistique en question*. Lausanne Paris : Delachaux et Niestlé, ha Bourdieu, P. (1982). *Ce que parler veut dire: l'économie des échanges linguistiques*. Paris : Fayard.

² N'eus nemet 18,18 % a verc'hed o kelenn brezhoneg er skolioù-meur e Breizh ha n'eus kelennerz skol-veur ebet.

Diplomoù

E-keñver diplomoù n'eus tamm souezhadenn ebet da gaout, bepred : an darn vrasañ (69 %) eus an emstriverien o deus ur master 1 pe ur master 2 ; unan zo enskrivet c'hoazh e master 1 ha n'eus nemet tri ha n'o deus ket a vaster.

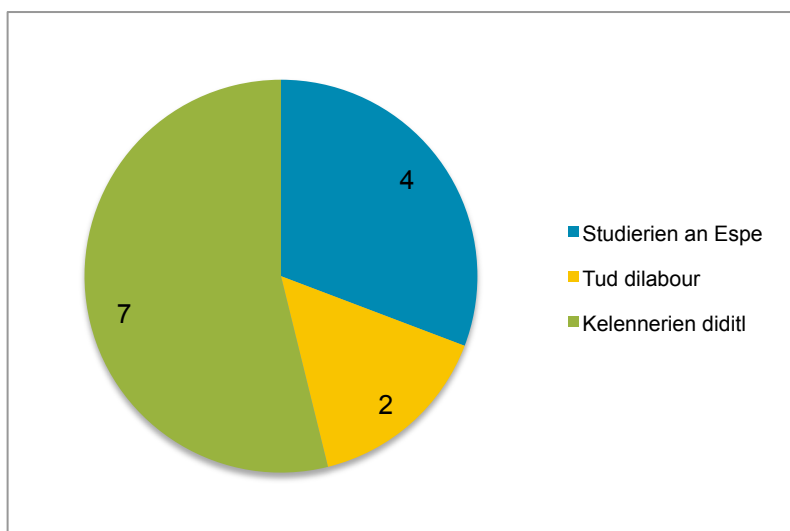

Grafik 5 : diplomoù an emstriverien

Dedennusoc'h eo ar sifroù war statud micherel an emstriverien.

Statud

An darn vrasañ eus ar re zo deuet da dremen amprouennoù ar genstrivadeg (53,85 %) zo dija o labourat er c'helenn pe er stummañ ; daou zo dilabour (15,4 %) ha pevar a oa o prientiñ ar genstrivadeg en Espe (30,8 %). N'eus ket a ziforc'h steriek etre emstriverien ar C'hapes ha re ar C'hafep war ar poent-se.

Grafik 6 : statud an emstriverien

Bremañ pa ouzomp piv 'oa an emstriverien e c'hellomp dielfennañ o disoc'hoù.

An disoc'hoù

An niver a genstriverien degemeradus ha degemeret e-keñver an niver a bostoù

Pevar fost a oa da bourveziñ e 2015 : tri er C'hapes hag unan er C'hafep. Naontek den zo en em enskrivet er genstrivadeg : seizh er C'hapes ha daouzek er C'hafep. Trizek den zo deuet da dremen an amprouennoù : pemp evit ar C'hapes hag eizh evit ar C'hafep. Seizh zo bet degemeradus : tri er C'hapes ha pevar er C'hafep. Ar pevar fost zo bet pourvezet hag an eil war ar renk er C'hafep zo bet enskrivet war ur roll klokaat.

	Postoù kinniget	Enskrivet	Deuet d'an amprouennoù	Degemeradus	Degemeret
Capes	3	7	5	3	3
Cafep	1	12	8	4	1
En holl	4	19	13	7	4

Taolenn 5 : an niver a emstriverien degemeradus ha degemeret e-keñver an niver a bostoù

Peseurt feurioù degemer a c'heller jediñ diwar ar sifroù-mañ ?

Feur degemer hollek ha dre rumm

30,77 % eo ar feur degemer hollek (pevar diwar drizek), 60 % ar feur degemer er C'hapes (tri diwar bemp) ha 12,5 % ar feur degemer er C'hafep (unan diwar eizh). A-hend-all e c'heller ivez jediñ ar feurioù degemer hervez doare an emstriverien.

Oad

Tud yaouank eo a zo bet degemeret er C'hapes hag er C'hafep ar bloaz-mañ, evel ma c'heller gwelout amañ dindan.

Oad an emstriverien	Deuet d'an amprouennoù	Degemeret	Feur degemer
Etre 24 ha 28 vloaz	3	1	33,33 %
Etre 29 ha 33 bloaz	5	3	60 %
Etre 34 ha 38 vloaz	2	0	0
Etre 39 ha 43 bloaz	1	0	0
Etre 44 ha 49 bloaz	2	0	0

Taolenn 6 : feur degemer hervez an oad

Jener

N'eus bet degemeret maouez ebet er C'hapes nag er C'hafep e 2015. Koulskoude, m'o dije bet ar maouezed ar memes feur degemer hag ar wazed (40 %), e vefe bet degemeret unan anezhe.

	Deuet d'an amprouennoù	Degemeret	Feur degemer
Maouezed	3	0	0
Gwazed	10	4	40 %

Taolenn 7 : feur degemer hervez ar jener

Emañ an displegadur da glask en « argemennoù » (*variables*) all, moarvat : peseurt oad, peseurt diplom ha peseurt statud o doa ar maouezed o deus klasket tapout ar genstrivadeg ar bloaz-mañ, keñveriet gant re ar wazed ? Un dielfennadur kroazet a vefe d'ober.

Diplomoù

Tout ar re zo bet degemeret ar bloaz-mañ o doa ur master (M1 pe M2) pe a oa enskrivet e master.

	Deuet d'an amprouennoù	Degemeret	Feur degemer
M2	4	1	25 %
M1	5	2	40 %
Enskrivet e M1	1	1	100 %
Ezdañc'het : tad pe vamm tri bugel	2	0	0
Dindan gevrat er gelennadurezh prevez	1	0	0

Taolenn 8 : feur degemer hervez an diplom

Statud

E-touez studieren an Espe hag an dud dilabour eo e vez kavet ar feurioù gwellañ. N'eo ket aes kelenn ha prientiñ ur genstrivadeg war ar memes tro.

	Deuet d'an amprouennoù	Degemeret	Feur degemer
Kelennerien diditl	7	1	14,29 %
Studieren an Espe	4	2	50 %
Tud dilabour	2	1	50 %

Taolenn 9 : feur degemer hervez ar statud

Greomp bremañ, a-raok echuiñ, un tamm sintezenn eus an notennoù bet gant an emstriverien.

Sintezenn an notennoù

Ar re zegemeradus

An hini kentañ degemeradus er C'hapes en deus bet 12,88 (diwar ugent) hag an hini diwezhañ 10,88.

An hini kentañ a oa degemeradus er C'hafep en deus bet 13,25 hag an hini diwezhañ 10,00.

Notennoù an amprouennoù dre gomz

6 (diwar ugent) eo an notenn washañ a zo bet roet d'an amproenn 1 (klask tapout ur pleg micherel) er C'hafep hag 11,5 er C'hapes. 15 eo an notenn wellañ zo bet roet er C'hapes ha 16 er C'hafep.

An notenn washañ d'an amproenn 2 (divizout diwar un teuliad) zo bet 9,5 er C'hapes koulz hag er C'hafep. An notenn wellañ zo bet 16,5 er C'hafep ha 17,5 er C'hapes.

An hini kentañ degemeret hag an hini diwezhañ

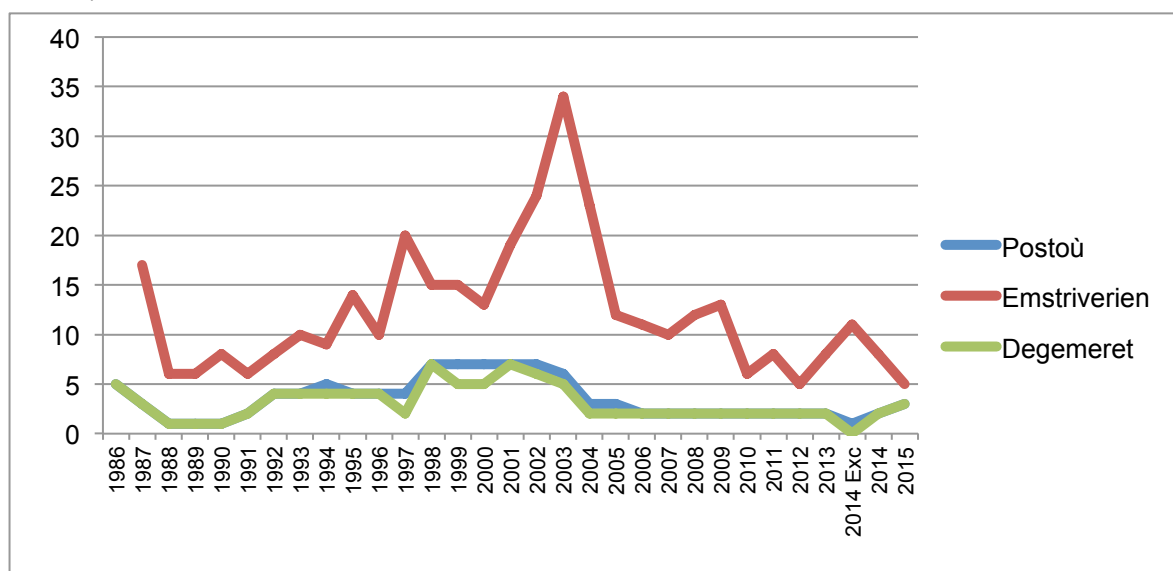
An hini kentañ degemeret er C'hapes en deus bet ur geidenn a 14,46 hag an hini diwezhañ 11,63.

An hini nemetañ a zo bet degemeret er C'hafep en deus bet ur geidenn a 15,25 hag an **nann**-degemeret kentañ 13,96. Daoust hag e c'hellfed keñveriañ disoc'hoù ar bloaz-mañ gant re ar bloavezhioù tremenet ?

Bilañs hollek ha sell diabell

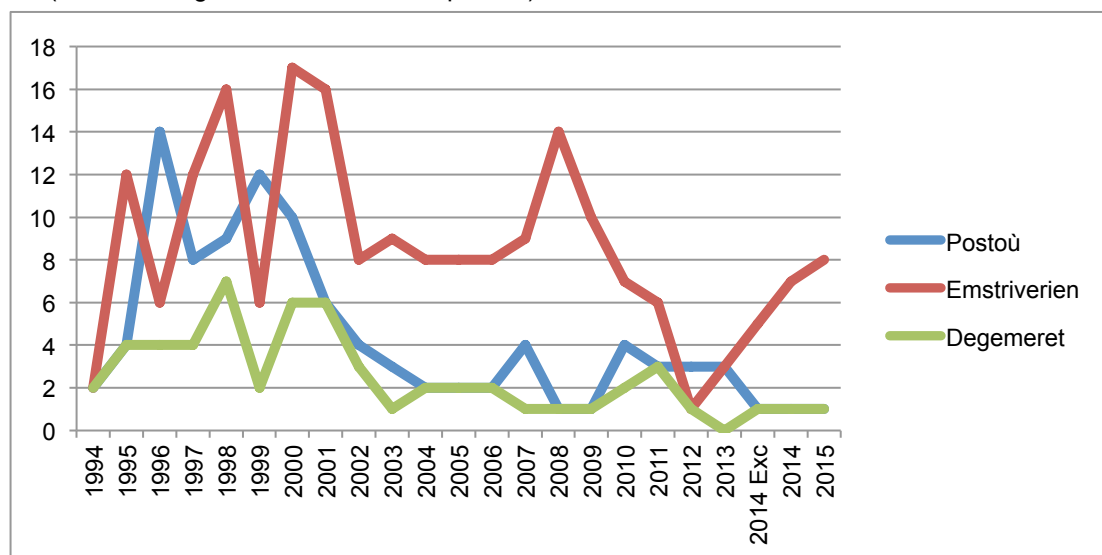
C'hwec'h post a oa da bourvezifiñ ar bloaz-mañ : daou er C'hapes miret¹, tri er C'hapes diavaez hag unan er C'hafep diavaez (n'eus ket ken a Gapes brezhoneg diabarzh nag a gCaer). N'eus bet den ebet o'n em ginnig d'ar C'hapes miret ha kollet eo bet an daou bost, siwazh. Trizek den zo deuet da dremen amprouennoù ar C'hapes hag ar C'hafep diavaez ha pourvezet eo bet ar pevar fost.

Dastumet 'm eus disoc'hoù ar C'hapes hag ar C'hafep brezhoneg abaoe m'int bet krouet ha gallout a reer keñveriañ ar bloaziad-mañ gant ar re dremenet. War ar grafiek 7, amañ dindan, eo bet bodet disoc'hoù ar C'hapes diavaez, ar C'hapes diabarzh hag ar C'hapes miret abaoe 1986 (ar genstrivadeg kentañ).

Grafiek 7 : Capes — niver a bostoù, a emstriverien hag a dud degemeret abaoe krouidigezh ar genstrivadeg

Gwelout a reer ez eus un tamm liamm etre krommenn an emstriverien (ruz) ha hini ar postoù (glas) met, e gwirionez, n'eo ket ken simpl-se. War ar grafiek 8 eo bet bodet disoc'hoù ar C'hafep hag ar C'haer (kenstrivadeg diabarzh ar skolioù prevez).

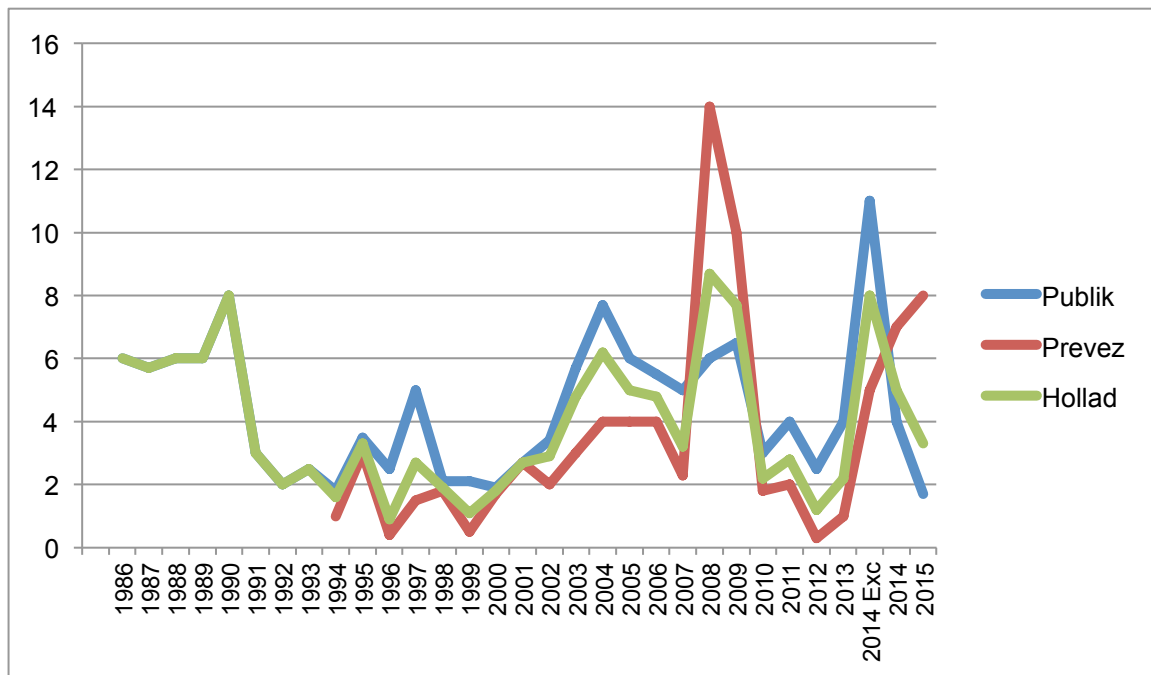

Grafiek 8 : Cafep ha Caer — niver a bostoù, a emstriverien hag a dud degemeret abaoe deroù ar genstrivadeg

¹ Diwar-benn ar C'hapes miret (*capes réservé*), s.o. « Conditions d'inscription aux concours de recrutement d'enseignants du second degré, de conseillers principaux d'éducation et de conseillers d'orientation – psychologues » <http://www.education.gouv.fr/cid73443/conditions-d-inscription-aux-concours-du-second-degre.html>

Peseurt liamm stadegel zo etre an niver a bostoù hag an niver a emstriverien ? Gilbert Gabillard, ezel eus ar strollad-barn, en deus jedet ar « gwezhiader kefflended » pe ar « muiet korrelañ » (*coefficient de corrélation*). Pozitivel eo, ar pezh a ziskouez ec'h emdro an daou c'hoarvoud er memes tu. Met izel eo — 0,56 —, ar pezh a ziskouez n'eo ket gwall greñv al liamm etre an niver a bostoù hag an niver a emstriverien ; ma vefe kreñv al liamm e vefe ar gwezhiader war-dro 1.

Bodet en deus G. Gabillard an holl roadoù ha jedet ar ratio niver a emstriverien/niver a bostoù. Gwelout a reer an disoc'h er grafiek 9, amañ dindan.

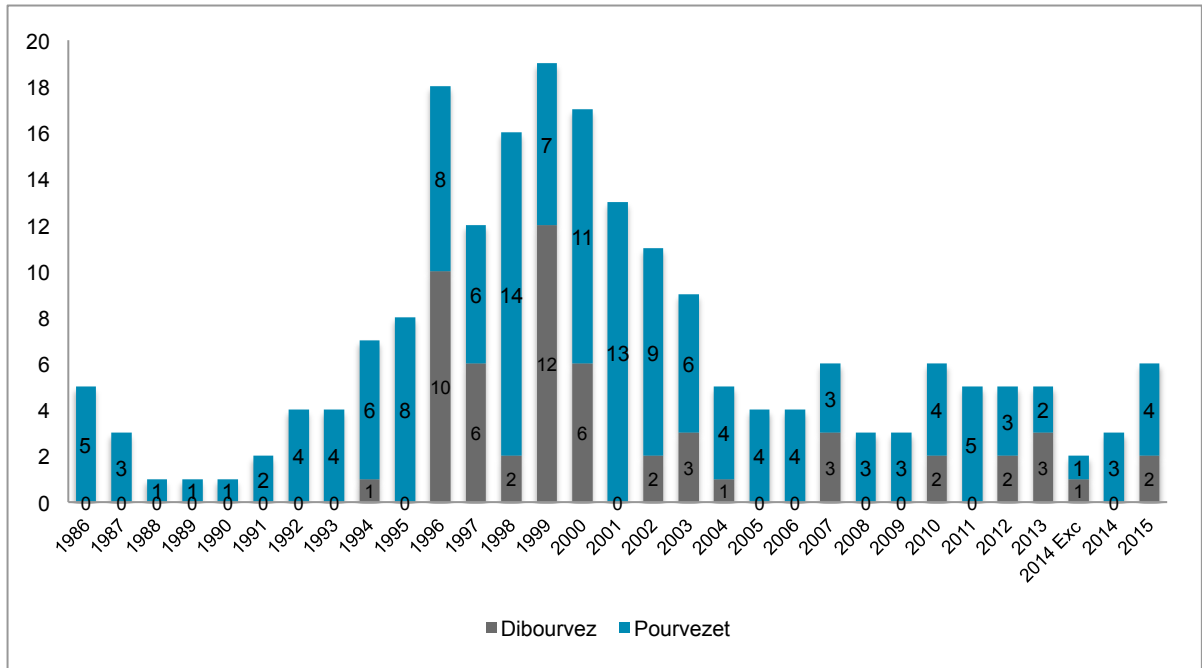
Grafik 9 : ratio emstriverien/postoù kinniget

Setu penaos lenn ar grafiek : e 2008 e oa pevarzek emstriver evit ur post er skolioù prevez. (Evel-just, etre 1986 ha 1993 ne oa ket a ziforc'h etre krommenn ar skolioù publik (glas) ha krommenn an hollad (gwer) peogwir ne oa ket a Gafep c'hoazh.)

Ne ziskouez ket ar grafiek a duadur reoliek war tout ar prantad. Gallout a reer, kentoc'h, diforc'hañ c'hwec'h mared :

1. e penn kentañ ar genstrivadeg (ar bloavezhioù 1986-1990) e veze war-dro c'hwec'h emstriver evit ur post ;
2. etre 1991 ha 2002 eo kouezhet ar ratio en-dro da zaou emstriver evit ur post ;
3. etre 2003 ha 2007 eo kresket en-dro da bemp emstriver evit ur post ;
4. e 2008 ha 2009 eo en em gavet ar ratio en e uhelañ : eizh emstriver evit ur post ;
5. e 2010 eo aet ar ratio buan d'an trañ ha chomet en-dro da zaou emstriver evit ur post ;
6. e 2014 eo kresket en-dro met n'eus ket a duadur sklaer c'hoazh.

Ur studiadenn zonoc'h a vefe d'ober evit displegañ pep hini eus ar mareadoù-se. Met un nebeud elfennoù hon eus evit kregiñ gant an displegadenn : er mared kentañ (bloavezhioù 1986-1990) e oa kalz a emstriverien peogwir, dres, e oa bet nevez-digoret ar genstrivadeg hag e felle d'ar re a oa o kelenn brezhoneg dija bezañ titlet. Er mared 5 (adalek 2010) ez eus bet un enkadenn vras e bed ar c'helenn (pas hepken er c'helenn brezhoneg), liammet ouzh ar reform a oa bet kaset da benn e 2009. A-hend-all, er mared 2 (dreist-holl etre 1996 ha 2001) ez eus bet krouet kalz a bostoù, darn anezhe o vezañ chomet dibourvez, evel ma c'heller gwelout war ar grafiek 10.

Grafik 10 : postoù kinniget – ar re bourvezet hag ar re chomet dibourvez

Tri zra a c'heller merzout en ur studiañ ar grafik-mañ :

1. alies-tre e vez pourvezet 100 % eus ar postoù ;
2. ur mare zo bet, etre 1995 ha 2003, e-lec'h ma oa bet krouet kalz a bostoù ; ne oant ket bet pourvezet tout ;
3. a-hend-all, a-raok ha goude ar mare-se, e vez krouet nebeut a bostoù bep bloaz : etre unan ha c'hwec'h post, peurluviañ, en ur vodañ Capes, Capes diabarzh (gwechall), Capes miret, Cafep ha Caer...

Goude evezhiadennoù ar prezidant hag ar stadegoù e c'heller tremen bremañ da zanevelloù ar strollad-barn war an amprouennoù, ha d'ar reizhadennoù. Kroget e vo gant an amprouennoù degemeradusted.

An amprouennoù dre skrid

Brezhoneg

Ar skridaozadenn

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar vinistrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/59/8/s2015_capes_externe_lr_breton_1_4115_98.pdf

Danevell ar strollad-barn war an addisplegadenn, kinniget gant Herve Maubian

Perzhioù mat	Ar pezh zo da wellaat
An darn vrasañ eus ar gandidated zo bet gouest da ginnig an daou skrivagner (Yann Bijer hag En Néué) koulz hag an endro sevenadurel hag istorel (Emsavadeg ar Bonedoù Ruz pe ar Paper Timbr e 1675, <i>Brug</i> hag he mennozhioù, Loeiz XIV, ar <i>C'hod Kouer</i> , Brezel an Holland...)	Arabat disoñjal memestra eo ar pal studiañ pizh an div destenn en ur lakaat anezho tal-ouzh-tal ha nompas chom da gaozeal diwar-benn ar skrivagnerien pe an endro nemetken.
E meur a zisplegadenn e oa urzhiet an traoù : digoradur, steuñvenn, klozadur.	Koulskoude e vanke alies ur goulenn resis (<i>problématique</i>) en digoradur gant ur respont sklaer dezhañ er c'hlozadur ha lod eus ar gandidated n'int ket bet don a-walc'h er munudoù pa oant o keñveriañ an div destenn.
Ar yezh implijet gant ar gandidated a oa, evit an darn vrasañ anezho, reizh ha resis.	A-wechoù, ar gandidated n'o deus ket taolet evezh ouzh urzh ar gerioù er frazennoù a savent — dreist-holl ouzh plas ar verb-skoazell.

Reizhadenn an displegadenn, kinniget gant Ronan ar C'hoadig

Digoradur

Tem ar galloud eo a vez pledet gantañ amañ. Ar stourmoù a-enep d'ar galloud, pa lârin mat. Ouzhpenn kant vloaz zo tremenet etre ar mare m'eo bet skrivet an div destenn : *Torrebenn !* zo bet embannet e 2011 hag « Er Vretoned hem nerh erbet », er gelaouenn *Brug*, e 1913. Aozour *Torrebenn !*, Yann Bijer, bet ganet e 1940 e Lechiagad (kumun Triagad, er Vro-Vigoudenn), bet kourater-asurañs, zo en em lakaet da skrivañ brezhoneg ur wech erru war e leve ; ha bet en deus meur a briz evit e skridoù (priz al levr faltazi en o zouez, bet gant Frañs 3 e 2012 evit *Torrebenn !*, just a-walc'h). En Nêué, eñ, zo bet martezeet kalz diwar e benn ; darn o soñjal e oa Émile Masson e-unan ; darn all o soñjal e oa an anarkour François Le Levé, unan eus pennoù bras ar sindikalouriezh e Bro an Oriant ha teñzorour ar gelaouenn *Brug*. Met Fañch Broudig en deus diskouezet ne gomze ket brezhoneg François Le Levé. A-benn ar fin, neuze, eo Julien Dupuis e oa. Ur skolaer, bet ganet en Igluel e 1878 ha marvet en Arvor-Plañvour e 1955. Skrivañ a rae pennadoù gallek e kazetennoù ruz ar vro ha bet eo, goude se, prezidant a enor *Ar Falz* er Morbihan. Ma ! an daou aozour a skriv diwar-benn an amzer dremenet, bepred, ha plediñ a reont, o-daou, gant stourmoù feuls bet savet a-enep d'ar galloud en amzer dremenet. Peseurt sell o deus, pep hini, war ar galloud, an amzer dremenet hag ar feulster ?

Stourm a-enep d'ar galloud

En div destenn e reer anv eus ar re emañ ar galloud gante hag eus o drougoberioù. E chabistr 26 *Torrebenn !* e ra an danevell meneg eus « aotrouien ar vro », eus « an noblañsoù », hag an haroz a ra « an amprevan » eus an denjentil a zo bet lazhet. En Nêué, eñ, a zispleg e brezhoneg Gwened e « vezé groeit ré a vizer » d'an dud gwechall ha komz a ra eus « bélean », « pinarded », « tud pinuidik », « eutrued », « tuchentil » evel gwaskerien.

Met div oberenn zisheñvel-mat emeur o studial amañ : chabistr ul levr pevar c'hant pajennad o komz penn-da-benn eus stourm ar Bonedoù ruz, eus un tu, hag un destenn verr tennet eus ur gelaouenn stourm (*Brug*), o keñveriañ stourmoù « hun tud koh » gwechall — hep resisadur ebet — ha stad an traoù bremañ, da lâroue eo e 1913, eus an tu all. Abalamour da se e vez komzet nebeutoc'h eus an dud a c'halloud en destenn gentañ (hini Y. Bijer) eget en eil, rak an tem-se a vez displeget hed-ha-hed e levr. Abalamour da se ivez e komz muioc'h En Nêué eus an amzer-vremañ rak e bal eo sklêrijenniñ an amzer a-vremañ en ur implij skouer an amzer dremenet, a c'heller emhevelebiñ outi.

Emhevelebiñ ouzh an amzer dremenet

En div destenn e lak an aozourien al lennerien d'emhevelebiñ ouzh an amzer dremenet. En destenn gentañ en ur mod empleg, gant an teknikoù skrivañ. Kourerien o stourm eo tudenoù pennañ al levr ; ur stourmer yaouank eo an haroz (Laou) ; kalz a emzivizoù a gaver en destenn studiet (koulz hag e peurrest al levr) ; bev ha yac'h eo ar yezh implijet : diverañ a ra flour. Brezhoneg standard a vez skrivet gant Yann Bijer, hep tamm fed rannyezhel ebet, koulz lâret (« yontr », « lâret » ha « trikamardet » a c'hellfed marteze liammañ kentoc'h ouzh Bro-Gerne... ha c'hoazh). Tout se a sikour al lennerien a-vremañ da splujañ er romant ha d'emhevelebiñ ouzh stourmerien an amzer dremenet. En eil testenn eo disheñvel : e zpleg eo c'hoant ar skrivagner da lakaat e lennerien d'emhevelebiñ ouzh an amzer dremenet. Keñveriañ a ra « hun tud koh » ha « ni » en ur gemer an amzer dremenet evel patrom.

Kemm bras zo etre ar mod m'eo bet savet an div destenn. Un danevelladur eo an hini gentañ. Er penn kentañ e tesk al lennerien eo « mantret » aotrouien ar vro gant muntr un denjentil ha souezhet e vezont o lenn n'emañ ket laouen ar stourmer Youenn Kerdrañvad kennebeut. Perak ta ? El linenn 15 an hini eo e kompren al lennerien : nec'het eo Youenn gant an trubuilhoù hag ar moustrezeh a

c'hellfe en em gavout prestik goude. Laou, eñ, ne wel ket ar riskloù ; leun a feiz hag a startijenn eo. Enebiñ a ra an destenn ar birvilh hag an entremar, ar yaouankiz hag ar gozhni. An eil testenn, hi, zo un arguzennadur e pevar frantad : degas a ra soñj eus an amzer dremenet ; displegañ a ra an aozour ne c'halv ket an dud d'ober gant ar feulster ; klozañ a ra en ur gomz eus frouezhusted ar stourm.

Preder war ar feulster

Embannet en doa Marx e oa ar feulster « gwiliouderez an istor ». An dra-se a gomprenner o lenn an div destenn-mañ ivez. « Seul vui a reuz a vo e Breizh seul vuioc'h a evezh a daolo Stadoù Breizh ouzhomp » a lâr Bastian en destenn gentañ. Gwir harozed e oa « hun tud koh » evit En Néué, o kemer skouer warne : int « e oé dispeaherion (revolutionaired) ag er ré vrasan, ha ne blégent ket na de huen, na de ru, na de vélean, na de binarded. Ia, hun tud koh-ni en em révolté liés ».

Koulskoude, e vez ivez degaset arguzennoù a-enep d'ar feulster en div destenn. En hini gentañ, evit abegoù strategek : seul vuioc'h a feulster, seul vuioc'h a vougerezh, a soñj da Youenn Kerdrañvad, eontr an haroz, stourmer ha den fur. Keit hag en eil testenn e kav d'En Néué eo echu mare an dispac'hoù feuls : « Bremen nen dè ket red em revoltein ha kemer falseu ha forheu. » Ha koulskoude... E 1913 emeur. Nag a feulster dispac'hel a vo er bed en ugentvet kantved !

Klozadur

Yann Bijer koulz hag En Néué a lak, gant entan, an amzer dremenet da advevañ ; met palioù disheñvel o deus. En e romant e ro Yann Bijer plijadur d'al lennerien en ur ijinañ buhez emsavididi 1675, lakaat a ra « tud ar bobl war ar bazenn uhelañ », evel ma lâr, ha degas a ra un tamm preder ledan d'e lennerien war ar stourmoù. En Néué, eñ, a skriv en ur gelaouenn savet gant Emile Mason evit brudañ ar mennozhioù sokialour hag anarkour e Breizh-lzel ; kemer a ra harp war an amzer dremenet evit reiñ ur spered stourm d'e genamzeridi ha boutañ anezhe d'en em gannañ a-enep d'an dud a c'halloud.

Kuzulioù evit sevel un addisplegadenn testennoù keñver-ouzh-keñver, kinniget gant Stefan Moal

Damheñvel eo ar seurt poelladenn ouzh an addisplegadenn gevrennek (sellet pelloc'h amañ dindan) a vez savet diwar un destenn hepken : memes spered, memes redioù. Ar pezh zo disheñvel avat eo e ranker studiañ div destenn pe muioc'h, tennet alies eus meur a (zoare) lennegezh, ha lakaet a-gevret tra-penn d'ur c'hudennadur, d'ur sujed pe d'ur bodad temoù boutin. Aozet e vo al labour diouzh an hevelep pennaennoù : diskouez tamm-ha-tamm, en ur mod kempouez, un tennad goude egile, liammet gant ur poell, betek kaout ur savboent e stumm ur sintezenn.

Ar pep diaesañ gant ar sell-se ouzh meur a destenn eo ar sintezenn daou du, koulz e-barzh pep testenn hag etre an testennoù. Kenstudiañ an dielloù a zo da ober evit sevel ur steuñvenn dielfennañ : arsellet pizh kement diell dre ar munud, gant ma vo reteriet ho selloù dre glask penn d'ar c'hudennadur boutin a zo enno. Strivañ da gompren petra zo kaoz ma 'z int bet dedostaet an eil d'eben, amañ e-giz-mañ.

Daou dra zo da ziwall diouto : diwall na vefe kenlakaet dielfennadennoù stok-ha-stok, pa 'z eo o c'has war-raok a-gevret — dre groaziañ ar selloù dalc'hmat — a zo da ober ; diwall na vefe strishaet an testennoù war-dro ar pep boutinañ holl kenetrezo, kement ha ken bihan ma vo kollet ar pezh zo divoutin e-barzh pep hini anezho. Heñvel ha disheñvel, ken pouezus all, gant ma vint lakaet asambles o-daou er jeu bepred. Arabat sevel ur steuñvenn ma sellfed ouzh kement tra zo heñvel da gentañ, ouzh kement tra zo disheñvel da c'houde, rak pelec'h e vefe ar c'heñveriañ a-benn neuze ?

An addisplegadenn testennoù : alioù dre vras

Chom a ranker tost ouzh an destenn bepred. Pellaat betek re diouti dre gemer hentoù-strev pe hentoù-tro ne ray nemet disteraat an nerzh displegañ ha diskwel. Peurliesañ ne vo aze nemet un

digarez da gontañ kaoz diezhomm diwar-benn buhez an oberour pe ar mare eus an istor m'en deus bevet. Adlavaret an destenn e stumm parafrasennoù n'eo ket gwelloc'h avat. Chom tost ouzh an destenn ne vir ket ouzh an nen a lakaat un tamm hed, just ar pezh zo dleet, dre daoler outi selloù don ha liestu hag a vo lakaet da gejañ goude.

Frammet start e ranko ho skrid bezañ, neket mont diouzh red ho pluenn. Emañ deoc'h da zidoueziañ ennañ lodennoù pe rannbennadoù spis ha fraezh, kuit a gaout ur skrid na vije kammed a gerzhed gantañ, tanavaet ha distrempet ar memes tem ennañ a-hed div pe deir lodenn. Dav eo kavout e petore urzh e vo renket ho tisplegadenn, ur poell mat da sachañ evezh, da dapout diskouez ar pezh a venner diskouez. Dav eo d'ho skrid mont war-raok evit kaout ur ster, sed ar rannoù pe al lodennoù n'haller ket cheñch plas dezho e-giz ma teu e teu, rak pep hini zo dezhi ur perzh resis.

Steuñvenn

Meur a zoare mat a zo da sevel ur steuñvenn, gant na vo ket unan linennek da heul an destenn tra ken, gant na vo ket dispartiet dre artifiz an danvez hag ar stumm. Diouzh an destenn da studiañ e vo ho tisplegadenn, alese n'eus ket da grediñ e vefe ur patrom steuñvenn mat da bep tra. N'eus ket a reolenn ivez, a gement a lavarfe ez eo ret rannañ ho tisplegadenn e div, teir pe peder lodenn. Mar bez div hepken, arabat enebañ an eil ouzh eben en ur mod re simplik hag eeunik. Alies e vez graet teir lodenn, hervez ur seurt hengoun dialektik. A-benn neuze avat e vo teir lodenn gempouez, keit-ha-keit, ken stank all, ken bras all o interest, dezho pep a sujed embannet sklaer kerkent hag en deroù ha dalc'h-het da hennzh ganeoc'h betek penn. Ne dlefe ket ho skrid bezañ ur roll eus ar sujedoù bet degaset er gaoz gant an oberour, un dastumadeg temoù mesk ha mell, dizunvan ha diere. Ar c'hrafoù hag ar poentoù a-bouez n'eo ket dav o steudiñ lost-ha-lost. O c'henliammañ eo kentoc'h, dre an nerzh a zo kenetrezo, goude bezañ bet gwelet an nerzh a zo e-barzh pep hini anezho. Dielfennadenn ha sintezenn war un dro eta. Arabat bannañ war an destenn un unaniezh faos, da skouer pa 'z eo bet savet homañ e gwirionez diwar daou dem enebet krenn hag a-ratozh.

Kentañ tra da ober eo termeniñ doare an destenn. N'eo ket lec'hiañ anezhi, kement-se, rak en digoradur e vo graet. Kentoc'h kas gouzout pe neuz zo dezhi d'ar c'hentañ sell, pelec'h emañ an dalc'h pennañ, eeunañ, anatañ enni : taolenn, deskrivadur, gweledva, dremmvro, poltred unan bennak, diviz, etc ? Arabat mont hebiou ur mell arvez war zigarez e vefe kavet re anat en destenn : anat eo deoc'h, ya laouen, met e *lakaat* anat a ranker ober. Ne vo ket deskrivet un deskrivadur eta, padal e vo klasket diwar pe savboent ha gant pe livioù eo bet savet, heson pe diheson, ha kement zo.

E diabarzh pep lodenn e vo ret ingalañ a-feson ar mennozhioù kreñv pe nevez etre ar pennadoù hag ar rannbennadoù. Liammet start e vo al lodenn ziwezhañ ouzh ar re a vo bet a-raok, nemet e vo ledanaet pe donaet ar studi enni, hep mont e-maez ar sujed avat, hep mont re bell ganti war-zu ar soñjoù dre vras. Bremañ eo dielfennañ finoc'h an destenn, intrañ donoc'h ha diguzhat enni ar pezh ne oa ket deuet anat a-daol dak. Bremañ e c'hell dont da wir dindan ho pluenn ar pezh na vije bet da gentañ nemet martezeadennoù diwar skañv. Kement-mañ holl da heul ar poell bet diskouezet a-gent.

Skridaozañ

Na kouchit war ar paper neb ali na neb barn, nep birvilh na nep tamall, anez reiñ un abeg resis dezho. Dre sell peseurt gour e vo skrivet neuze ? Un tamm skoemp eo komz re stank er c'hentañ gour unan, hag iskis eo ober betek re gant ar c'hentañ gour lies e brezhoneg, nemet ha ma vefe eus ur gwir « ni » er gaoz. N'eo ket difennet avat, met alies eo an dic'hour dre trede gour unan ar « stumm boaz » (vez, en/he devez, etc) pe dibenn « -er » ar verboù a vo kavet an aesañ. Evit a sell ar stil e ranko bezañ uheloc'h eget brezhoneg ar pemdez, « tro an ti », hep mont betek brezhoneg diwar ar gador-brezeg evit kelo-se. N'eo ket dav savantenniñ gant ur re-gorfad a dermenoù gregaj-latin evel ma 'z eur (bet ?) kustum d'en ober e galleg an dielfennerezh lennegel. An amzer-vremañ eo an aesañ evit dielfennañ moarvat, hag evit displegañ ar ger-mañ-ger a vefe kavet amsklaer en destenn.

Evit a sell menegiñ arroudennoù e vezer atav war var d'ober re (leuniañ evit leuniañ) pe re nebeut (na pelec'h 'ta emañ an destenn neuze ?). N'eus tamm lodenn eus ho skrid a gement a c'hellfe tremen hep preder diwar div pe deir arroudenn bet pennaouet pizh diouzh ar c'hentañ lenn ha daveet resis dezho (« e diwezh ar strofad kentañ », « e deroù an eil rannbennad »). Ret eo diwall da renabliñ avat, rak ma c'hell ur renabl bezañ talvoudus evit diskouez e adteu meur a wech un tem, ur stumm pe un doare ober, n'eo ket a-walc'h : ret eo gouzout penaos kinnig anezho ha dreist-holl petra ober ganto. Hag an arroudennoù, pegeit ? Div pe deir linenn d'an hirañ, gant aon na yafe an evezh da goll pelloc'h. Ur ger zo trawalc'h, gwech a vez, gant ma vo bet sterniet brav ha kempenn er frazenn, a-fet ton koulz ha yezhadur : klochedoù eta, ha sonnelloù diouzh ret evit diskouez ez eus bet tennet un tamm eus ar frazenn meneget ganeoc'h. Asuriñ tra pe dra anez reiñ tamm skouer ebet evit e skorañ, kement-mañ ne brou netra. Menegiñ bomm pe arroudenn e-giz-se, sec'h ha dibalamour etre div gromell, ne ziskwel tra ken nebeut all.

Digoradur ha klozadur

Ur wech savet ar steuñvenn hepken ez eo poent soñjal er pezh a venner lakaat e-barzh an digoradur. Resisaat diouzhtu anv an oberour(ien), natur an destenn / testennoù, ha c'hoazh ar mare ma voe(nt) skrivet pe embannet, gant ma servijo da c'houde en displegadenn. Poan gollet eo digoriñ gant un arroudenn a vije dic'hortoz betek re, gwashoc'h c'hoazh digoriñ gant un toullad gerioù dre vras – gwall doull, alies – diwar-benn ar romant, an danevelloù, ar varzhoniezh, ar c'hoariva, buhez an oberour. Lec'hiañ an destenn a vo talvoudus met n'eus ket anv e mod ebet da ziverrañ an oberenn a-bezh, hep soursial ouzh an destenn hec'h-unan. Kentoc'h reiñ d'ho lennerien kement titour zo ezhomm, kuit na chomfe amsklaer an destenn dezho. E kenkaz e vefe dianav an oberenn, n'eus ken met disklêriañ berr-ha-berr penaos eo frammet an destenn. N'eo ket rannañ evit rannañ an hini a vo graet d'an destenn, kentoc'h boulc'hañ un tamm preder a-zivout he lusk diabarzh.

Neuze e vo savet ur c'hudennadur diwar ur mod da lenn, unan sklaer ha klok, ennañ goulennoù eeun ha dieeun. Reiñ respontoù diouzhtu n'eus ket ezhomm, na toullañ ribouloù re niverus da ergerzhout, ha kontrol an eil re d'ar re all. A-benn fin an digoradur eo kinnig steuñvenn hoc'h addisplegadenn a vo da ober, diouzh ur poell klok hag unvan, darev da gas ho tiskouezadur da bennvat. Aze n'eus ket da lavaret re, na re nebeut. Diwallit da sevel ur mell frazenn lostek diziwezh, n'eo ket un eil kudennadur emañ deoc'h da skrivañ.

Dont a raio ar c'hlozadur evel ur barrigell d'an digoradur, hag a vo dezastumet ennañ ar pep pouezusañ bet disoc'het diwar ho labour, frouezh ho klask, na petra 'ta. Un adlavar ne vo ket avat, kentoc'h ur sell nevez, diwanet diwar ar c'hask-se. Prizañ dre vras a vo graet en diwezh, dre respont ouzh ar goulennoù bet savet a-gentoù en ho kudennadur, kement ha peurechuiñ ho tiskouezadur. Bez' e c'heller neuze digoriñ an displegadenn etrezek traoù all : da belec'h ez aio an danevelliñ pelloc'h, e-barzh peseurt testennoù all ez eus kaoz eus an temoù bet gwelet, petore oberennoù a vefe tro da lakaat keñver-ouzh-keñver gant homañ / ar re-mañ, ha kement zo.

Danevell ar strollad-barn diwar-benn al lodenn vicherel, kinniget gant Ronan L'Hourre

Sujed : Diskouezit ivez penaos e c'hellfed sevel kentel pe gentel diwar ar skridoù-se (kemerit harp war programmoù al liseoù hag ar skolajoù).

Peseurt kentelioù ?

An daou skrid zo anv enno eus an tem « lec'hioù ha doareoù ar galloud ». An tem-se zo unan eus ar pevar c'hraf lakaet war roll-labour ar c'helc'hiad diwezhañ (1^{añ}, Termen). Gant ar skolidi e c'hellfed studiañ penaos eo cheñchet lec'hioù ha doareoù ar galloud e Breizh a-hed an amzer ha gwelet betek peseurt poent e klot ar cheñchamantoù-se gant goulennoù ar Vretoned. Ar skridoù-se a c'hellfe neuze

bezañ implijet da-geñver amrouenn dre gomz ar vachelouriezh evit taoler sklêrijenn war an nosion-se, o vezañ m'eo pep hini anezho ur merk en amzer.

Peseurt barregezhioù CECRL ?

An daou skrid a c'hellfed pleustriñ meur a varregezh CECRL diwarno, diouzh live ar skolidi, pa ouzer ec'h en em gaver alies gant klasadoù dizuni el liveoù-se ha diouzh ar barregezhioù a rank bezañ labouret gant pep filierenn ha gant pep rumm (YV2, YV3) evit ar vachelouriezh. Er-maez eus Bro-Gwened e rankfe ar skrid *Er Vretoned hemb nerh erbet* bezañ lakaet e peurunvan, avat. Skolidi ar YV2 a c'hellfe lenn ar skridoù ha kontañ ar pezh o deus komprenet da skolidi ar YV3. Da c'houde, e keit ma vefe re ar YV2 o skrivañ un tamm diverrañ eus o lennadenn e c'hellfe re ar YV3 kontañ d'o c'helenner ar pezh o deus komprenet dre selaou skolidi ar YV2. Ha goulennoù-responoù da heul bep tro.

Peseurt fonksionoù ha patromoù-yezh ?

Setu amañ da heul un nebeud fonksionoù ha patromoù-yezh a c'hellfe bezañ pleustret pe desket gant an deskarded :

- Komz diwar-benn darvoudoù tremenet, da skouer : « peizanted Kombrid o deus lazhet an aotrou Nikolaz Euzenou a Gersalaun ; distrujet eo bet e zaou vaner da Reun a Haffond... »
- Komz diwar-benn santadurioù ha santimantoù an dud, da skouer : « eontr Laou en deus poan en e skoaz ; trubuilhet eo ; aon en deus eontr Laou rak ar pezh a c'hoarvezo da heul marv an aotrou Nikolaz Euzenou a Gersalaun... »
- Komz diwar-benn ar pezh a soñj an dud, da skouer : « Laou a gav dezhañ n'eo ket pare e eontr c'hoazh ; eontr Laou a soñj dezhañ ne chomo ket Chaulnes dilabour ; En Nêué a gred e oa hon tud kozh-ni dispac'herien na blegent ket da zen ebet... »
- Komz diwar-benn ar pezh a blijfe d'an dud ober, da skouer : « En Nêué a garfe gwelet tud e vro bezañ mestr dezho... »
- ...

Peseurt perzhioù mat er c'hopioù ?

Estreget an tem « lec'hioù ha doareoù ar galloud » e oa moaien da labourat diwar-benn « mojennoù hag harozed » pa oa anv en unan eus ar skridoù eus ar Balp ha graet meneg eus « hun tud koh-ni en em révolté liés » en egile. Kerkoulz all e c'helled implij an daou skrid e pazenn 2 ar skolajoù da heul, pe asambles gant ar gelennerien istor a studi, er pevare klas, ren Loeiz XIV hag ar Frañs etre 1815 ha 1914.

Peseurt mankoù er c'hopioù ?

Ret eo kompren mat spered ar c'helenn yezhoù en deiz a hiriv en ur lenn pizh ar programmoù. Diazezet eo war an deskiñ komz ha skrivañ evit kas ur gefridi da benn (*approche actionnelle*), arnodenn dre gomz ar vachelouriezh amañ, lakaomp. Ar mod ma vo kaset ar gefridi-se da benn a servijo da vuzuliañ ar barregezhioù a zo bet paket gant an deskarded. Ar yezh n'emañ ket da vezañ studiet eviti hec'h-unan. Ur benveg da gas ur gefridi da benn eo hepken. Gant ar spered-se e rank ar gelennerien labourat evel-henn : choaz ur gefridi, gwelet peseurt barregezhioù CECRL, peseurt fonksionoù, peseurt patromoù-yezh ha peseurt gerioù a vo ezhomm da gas anezhi da benn en ur soñjal en diaezamantoù a c'hellfe an deskarded en em gaout ganto, koulz e-keñver yezhadur, distagadur ha prozodiezh. Gant se, ne c'heller ket lakaat da bal pennañ ur gentel vrezhoneg studiañ krafoù yezhadur, peotramant deskiñ gerioù pe troioù-lavar evito o-unan.

Referañsoù

- *Bulletin officiel*, n° 7 (hors-série), 26 avril 2007 : Programme de l'enseignement de langues vivantes étrangères au collège (paliers 1, 2). Préambule commun.
- *Bulletin officiel*, n° 10 (hors-série), 4 octobre 2007 : Langues régionales pour le collège. Breton.
- *Bulletin officiel*, n° 27, 8 juillet 2010 : Palier 2. Annexe II. Breton.
- *Bulletin officiel spécial*, n° 1, 4 février 2010 : Langues vivantes au lycée d'enseignement général et technologique.
- *Bulletin officiel spécial*, n° 9, 30 septembre 2010 : Programme d'enseignement de langues vivantes du cycle terminal pour les séries générales et technologiques.
- *Bulletin officiel*, n° 43, 24 novembre 2011 : Épreuves de langues vivantes applicables aux baccalauréats général et technologique (hors TMD, STAV et hôtellerie), de langue vivante approfondie et de littérature étrangère en langue étrangère en série L applicable à compter de la session 2013.
- <http://eduscol.education.fr/ressources-LV-cycle-terminal> : Ressources pour le cycle terminal. Langues vivantes régionales. Exemples de sujets d'études. Breton.

Troidigezh ha prederiadenn e galleg

Sujed

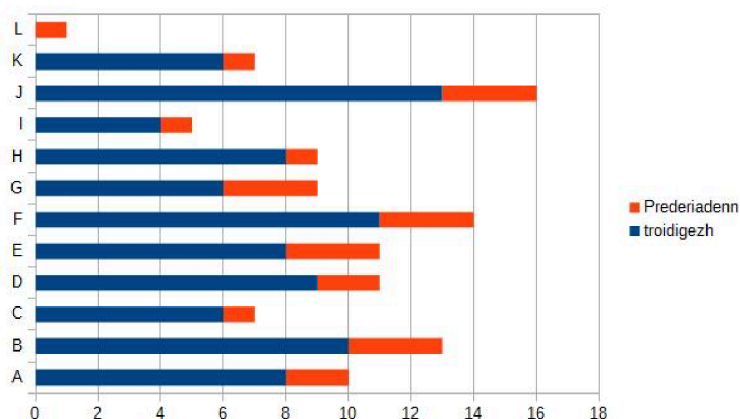
Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar vinistrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/59/8/s2015_capes_externe_lr_breton_1_4115_98.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Cédric Choplin ha Mannaig Thomas

Divarc'het eo bet marteze kandidated 'zo gant ar mod m'eo bet displeget ar sujed : da gentañ, abalamour ma oa ret lakaat an testennoù gallek e brezhoneg ha neket e galleg evel ma oa skrivet ha, da eil, dre ma oa ret respont e galleg d'ur goulenn bet savet e brezhoneg. Evit lavaret ar wirionez penn-da-benn eo bet sklaer evit an holl e oa ret treiñ e brezhoneg met lod o deus respontet e brezhoneg d'ar goulenn. Divizet ez eus bet neuze gant izili ar juri chom hep « kastizañ » ar re o doa respontet e brezhoneg. Padal, kavout a ra deomp eo dleet da gement hini zo o tremen ur genstrivadeg gouzout diouzh an amproennoù a ya d'ober anezhi. Ouzhpenn se, titl bras an amproenn a oa « traduction accompagnée d'une réflexion en français ». Lod eus ar re, o welout ma oant faziet, o deus displeget o fazi gant un notenn, ar pezh 'zo mat, met unan en dije gallet ar juri bezañ feuket gantañ pa embanne « e oamp rampo » dre ma oa ur fazi er sujed. Komzoù a seurt-se a zo dizereat.

Er bloaz-mañ ez eus bet divizet gant ar juri lakaat 15 poent evit an droidigezh ha 5 poent evit ar brederiadenn. Sevel a ra ar geidenn hollek da 9 hag an notennoù a zo etre 1 ha 16 diwar ugent.

Souezhet eo bet ar juri o kavout ur skrid hep troidigezh ebet met gant un nebeud frazennoù a-strew na 'z aent ket d'ober un droidigezh e mod ebet. Panevet ar gopienn-se e savje ar geidenn da 9,75.

An div destenn da lakaat e brezhoneg er bloaz-mañ ne oant ket eus ar re aesañ abalamour d'o live-yezh ha d'an danvez-preder eztaolet enno. Gant se, ar skoilh kentañ a oa kompren mennozhioù ar skrivagnerien hag ar melladoù etrezo e diabarzh pep testenn.

Setu amañ da heul un nebeud alioù fur evit ar re o do c'hoant da dremen pe da adtremen ar genstrivadeg er bloaz a zeu. Ar skouerioù, tennet eus kopiennoù ar bloaz-mañ n'emaint ket amañ evit mezhekaat ar re o deus graet an dibaboù yezh a gavomp-ni sius met evit kinnig ur sikour d'an holl re o deus c'hoant da wellaat o brezhoneg evit tremen ar C'hapes/Cafep.

Renabet ha renket hon eus a-rummadoù ar fazioù a gaver en troidigezhioù. Da c'houde hon eus savet ur brastres evit ma vo heverkoc'h an disoc'hoù.

Ar fazioù grevusañ hon eus kavet en troidigezhioù eo an diankoù, da lavaret eo ez eus gerioù a-bouez pe mennozhioù a oa en destenn orin n'int ket bet troet e mod ebet. Padal e ouier ervat e ranker treiñ pep tra.

Ken grevus all eo an anster, pe diouer a ster (*non-sens*), da lavaret eo pa ne vez ket al lenner evit kompren ster an destenn evel pa ne vije ster ebet er pezh en doa skrivet ar skrivagner. Frazzennoù 'zo en troidigezhioù a c'hell bezañ digomprenus a-grenn evit unan ha n'en dije ket lennet an destenn e galleg da gentañ.

Da skouer e lenner *« Ar galloudoù intelektualed o renañ ar gevredigezh » peotramant *« Mennegiñ a ra mab-den diouzh ar pezh en deus soñj ». Hep renadenn-dra ebet ne sinifi netra ar verb menegiñ ha ne gompren seurt ebet ma n'emañ ket an destenn c'hallek dindan hon daoulagad. Gant un tamm mat a vadelezh e c'hallfe tremen ar frazenn-se evit un enepster, da lavaret eo eo bet cheñchet kalz ster ar frazenn (*L'individu évoque ses souvenirs en s'aidant des cadres de la mémoire sociale*). N'eo ket gwall stank an enepsterioù met lod a zo grevus-kenañ, da skouer pa vez troet *l'investigation historique* gant *« ar brederouriezh war an istor ». Aze e klasker gouzout hag-eñ eo abalamour d'un diouer a c'heriaoueg e galleg pe e brezhoneg. Memestra pa lenner *« ur c'hristalizaer eus ar bed » ; gwir eo ne oa ket aes kavout ur ger a zerefe penn-da-benn gant *crystalisateur* met « eus ar bed » a sinifi a-dra-sur *séculier* ha neket *séculaire* el levrioù istor. Deomp da c'houzout, « milligañ » ha « skarzhañ » n'int ket heñvel ha m'hon eus soñj mat n'eo ket bet skarzhet Philippe-Auguste diwar e gador-roue. Diwar e benn e lenner ivez gant souezh : *« Milliget eo bet gant ar vroad he doa savet anezhañ ». Evel a weler, kemmesket vez zoken an abegoù hag o heuliadoù. En ur skrid all e lenner ivez *« barregezhioù [...] a zo disoc'h liesseurt an dud » – lezomp ar fazioù yezhadur a-gostez evit poent – pa oa dres ar c'hontrefed a roe Halbwachs da gompren.

Ar c'hamster a c'hell bezañ bras pe vrasoc'h diouzh an doare m'eo kemmet ster ur ger pe ul lavarenn. Pa vez miret ar ster dre vras ha pa ne vank nemet un arliv e vez graet falsster eus ar fazi-se. N'eus forzh penaos e vez bepred emsavoc'h bezañ kastizet evit ur falsster eget evit un diank pe un anster. A-wechoù zoken ne c'haller ket ober mod all dre ziouer a c'herioù pe gant aon na vije digomprenus an destenn e brezhoneg. Kalz a dud zo bet lakaet diaes da skouer pa oa ret treiñ *le cristalisateur séculaire* evel hon eus gwelet c'hoazh. Meur a droidigezh zo bet kinniget hep na vije unan beurlvat ; ar ger « strinkenner » zoken, ar ger hon eus implijet en droidigezh-skouer, n'eo ket evit treiñ *cristalisateur* ervat. « Ar c'hendeuzer kantvedel » hon eus lennet ha ne oa ket fall. Tonket eur eta d'ar falsster e seurt degouezhioù met ur striv a zo d'ober evit chom an tostañ ar gwellañ ouzh mennozhioù ha lusk an destenn orin. Lod zo bet lakaet diaes ivez gant *formation politique* e testenn Halbwachs ; ma oa « strollad politikel » un enepster amañ, « stummadur » pe « aozadur » politikel a oa falssterioù na cheñchent ket betek re ster an destenn ; « savidigezh » hon eus kinniget-ni amañ.

Ur rummad fazioù a gaver stank a-walc'h eo ar gallekadurioù : *gwelet a-re-dost, *hirder harzus ar vuhez hiniennel, *a adlak er sklêrijenn... ha me oar-me pet all c'hoazh. Kalzik anezho a c'hell bezañ renket er rummad-se ha lod a c'hell bezañ lakaet ivez er rummadoù all (anster, enepster pe falsster).

Ma n'eo ket re vras an niver a fazioù reizhskrivadur, ar fazioù yezhadur a gaver e kopiennoù 'zo kalz nec'husoc'h pa soñjer int a-berzh tud a fell dezho mont da gelenner pe da gelennerez.

Ur striv meulus evit chom hep sevel re a frazennoù SVO hon eus merzet en darn vrasañ eus ar skridoù. Taolomp bremañ ur sell ouzh ar fazioù a gaver ar muiañ en troidigezhioù :

Ar fazioù kentañ a verzer eo ar re a denn da reizh ar gerioù. Diwar-se e sav fazioù e displegañ ar verboù hag er c'hemmadurioù :

- *An nasion en devoa bet savet en deus e daonet
- *ar broadelezh
- *[an amzer drement] peurliesañ e tistummont anezhi

Renadenn an anv a lak tud zo diaes. En ur gopienn all e lenner : « an disoc'h d'ul lazhadeg »

Fazioù all a gaver ivez war natur ar gerioù (anv, anv-gwan, adverb) :

- *gant ar feulz (e-lec'h feulster)
- *en enklask istor (e-lec'h istorel)

Fazioù all a zo bet kavet e implij an araogennoù :

- *un dañjer d'ar vroadelezh
- * ar skouer wellañ d'ur c'hreizenner galloudoù

Pe c'hoazh e implij ar verb « bezañ » :

- *Atav ez eus bet graet trumm an unvaniñ

Tremen a raimp buan war troiennoù souezhus meurbet evel :

- *da memes mare
- *un unander savboentoù a-walc'h
- *a-viken
- * an unvaniezh bravañ meurbet

Aliañ a reomp ar gandidated nevez da lenn, ouzhpenn ar yezhadurioù anavezet (Kervella, Favereau ha re all c'hoazh), *Le guide du bretonnant* gant Mark Kerrain pe *Notennoù yezhadur* gant Yann Gerven a zo bet savet diwar ar fazioù a glever pe a lenner ar stankañ e-touez ar vrezhonegerien nevez.

Taolomp bremañ ur sell ouzh ar prederadennoù war an treiñ a gloz an amproenn. Pemp poent a zo bet roet er bloaz-mañ d'al lodenn-se eus an amproenn. Dizingal-kenañ e oa an notennoù evel a weler war ar brastres kentañ, etre ur poent ha pevar foent diwar bemp. Lod eus ar skridoù a oa hir a-

walc'h, ouzhpenn ur bajennad, ha lod all kalz re verr, ur rannbennad ha mat pell 'zo. Dre m'emañ al lodenn-se e dibenn an amrouenn e c'haller soñjal ez eus bet paket berr lod eus ar gandidated gant an amzer ha re skuizh lod all evit mont betek penn.

Degas a reomp da soñj d'ar gandidated e rank al lodenn-mañ bezañ skrivet e galleg evit ma c'hallfe ar juri gouzout pegen flour e teu ar galleg gant an danvez-kelennerien. Brud vat live deskadurezh ar gelennerien vrezhoneg e-touez ar familhoù hag o c'heneiled a vez diouzh o barregezh da skrivañ e galleg alies (*language, *éthimologiquement, *des phrases différentes de celles du Français... a zo bet kavet er c'hopiennoù, da skouer). Petra a vez soñjet diwar-benn ar gelennerien n'int ket evit leuniañ bultinioù dibenn an trimiziad hep ober dek fazi ? Evit lavaret ar wirionez penn-da-benn omp bet nec'het evit barregezh tud 'zo ha plijet kaer gant stil lod all er c'heñver-se.

Ar rebech kentañ a zeuio ganeomp eo n'eo ket bet lennet ar sujed en un doare aketus a-walc'h. Diwar neuze hon eus lennet alies prederadennoù war an treiñ dre vras hep kemer harp war an testennoù. Re alies ne veze ket frammet ar skridoù, tremenet e veze eus ar c'hazh d'ar razh, eus ur mennozh d'egile, hep liammañ anezho e mod ebet.

Un elfenn a-bouez eus ar sujed 'zo bet ankouaet gant lod ivez eo « gant ar soñj da gelenn ». Gwir eo, evel ez eus bet skrivet gant daou gandidat, n'eo ket diouzh doare ar c'helenn a zo bremañ (kelenn oberiantus) goulenn seurt troidigezhioù digant skolajidi ha liseidi. Padal e rank alies-tre kelennerien ha deskarded treiñ diwar yezhoù all, ar galleg paneveken, rak bevañ a ra ar Vretoned en un endro ma n'hallont ket tremen gant o brezhoneg hepken. Ar goulenn a oa eta penaos, da lavarout eo gant peseurt barregezhioù yezh ha kultur, sikour ar re yaouank da dremen eus ur yezh d'eben ; ha ret e oa ober kement-se en ur gemer harp war skouerioù kavet en div destenn.

Levr Fañch Morvannou, *Traduire en breton*, embannet gant Skol Vreizh, a zlefe bezañ ur rekour evit kas ar preder-se war-raok.

Reizhadenn, kinniget gant Mannaig Thomas ha Cédric Choplin

Troidigezh 1

O kemer harp war frammoù ar memor sokial eo e vez eztaolet o eñvorennoù gant an hiniennoù. Da lavaret eo e c'hell kement strollad a ya d'ober ar gevredigezh adsevel e amzer-dremenet n'eus forzh pegoulz. Peurliesañ koulskoude, evel hon eus gwelet, e vez distummet ganto a-feur m'e adsavont. Sur a-walc'h e vefe ankounac'haet gant an den kalz fedoù pe munudoù anezho a-vil-vern ma ne vije ket dalc'het soñj anezho gant ar re all en e lec'h. Ar gevredigezh avat ne c'hell bevañ nemet ma 'z eus un doare boutin da welet an traoù etre an hiniennoù hag ar strolladoù a ya d'ober anezhi. Niver ha liesseurtes ar strolladoù tud a zo deut diwar ur c'hresk eus an ezhommoù ha, war un dro, diwar barregezhioù speredel hag aozadurel ar gevredigezh. Tremena a ra diouzh an degouezhioù-se ha diouzh berrbadelezh buhez pep den.

Troidigezh 2

An ankounac'h, ar fazi istorel a lavarfen zoken, a zo un abeg oberiant a-bouez e krouidigezh ur vroad ha setu perak e vez alies un dañjer evit ar vroadelezh diorren ar studioù istorel. Gant an enklaskoù war an istor, end-eeun, e vez lakaet war wel an darvoudoù taer a c'hoarvez e penn-kentañ kement savidigezh politikel 'zo, ar re o deus bet an efedoù gwellañ zoken. Atav e vez graet an unvaniezh dre ar feulster ; unaniezh Frañs an Hanternoz ha Frañs ar C'hreisteiz a zo deuet da heul ul lazhadeg hag ur sponterezh a zo padet ouzhpenn ur c'hantved. Roue Frañs eo, mar gellan lavaret, pimpatrom ar strinkenner kantvedel ; roue Frañs en deus savet un unvaniezh vroadel peurvart hep he far ; roue Frañs, pa seller outañ a-dost betek re, a goll e vrud ; ar vroad savet gantañ he deus e villiget ha n'eus nemet an dud desket a oar hiziv ar pezh a dalveze hag ar pezh en deus graet.

Eil danvez

Galleg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar vinistrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/07/8/s2015_capes_externe_letters_1_418078.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Ariane Feyler ha Gaëlle Kervran

Ur reizhadenn skouer eus amproenn an displegadenn c'hallek, savet dre ar munud, a vo kavet gant an emstriverien da zont en danevell embannet gant strollad-barn ar C'hapes galleg evit ar bloaz 2015.

Metodologiezh

Gouiziegezh an dud eo a vez tro da brizañ gant amproenn an displegadenn c'hallek, anat a-walc'h, met keal zo eus *gouzout* ha *gouzout ober* war un dro, hag e rank an emstriverien diskouez pegen barrek int da zielfennañ, da brederiañ, da sevel ur sintezenn. Danvez-kelennerien anezho, setu aze traoù a c'heller bezañ en gortoz da gaout eus o ferzh.

Rankout a ra eta ar re a zo war ar renk evit ar C'hapes brezhoneg gouzout ervat pebezh labour zo da gas da benn evit prientiñ an amproenn war o eil danvez, peadra dezho da lakaat e pleustr o gouiziegezh dindan ur pennad-amzer termenet strizh.

Setu aze perak ez eo ret, e-ser prientiñ, soursial a-dost ouzh doareoù an displegadenn c'hallek dre vras, hag ouzh retorik ispisial ar mod skrid-studiañ distilhet-kaer a vez graet « dissertation » anezhañ e galleg.

Dezverkoù priziañ

Kompren ar sujed

Kentañ tra zo da ober eo peursellet rik-ha-rik, pizh ha pervezh, ouzh kement termen zo e-barzh ar sujed. Kendivizout gant an arroudenn roet da studiañ a ranker ober, dalc'hmat, penn da benn d'ar skrid. Dre ar c'hendiviz-se an hini e vo hentet ar c'herzhed dialektik, hentet ivez lennadenn an difazier.

En arroudenn gant Olivier Py meneget er sujed e teu hag e adteu ar ger « *convention* » c'hwec'h gwech. Kompren e-barzh ar ger-se a ranker ober eta, hag e lakaat keñver-ouzh-keñver gant anvioù-gwan a seurt gant « gwirion » pe « gwirheñvel » paneveken, ar pezh n'eo ket bet graet atav er c'hopiennoù hon eus lennet. Kas a c'heller ar preder tu pe du da c'houde, frank a-walc'h, diouzh kultur an emstriver, gant ma vo bet kemeret e kont kement dalc'h a zo en arroudenn meneget er sujed. E-touez ar sioù zo da ziwall diouto, setu amañ ar re washañ :

- tremen gant ur barafrazenn eus an arroudenn, tra ken, en digoradur.
- menegiñ amañ hag ahont darn pe zarn eus ar sujed, e stumm « gerioù-alc'hwez » hep tamm dielfennañ d'o heul, digarez hepken da « blantañ » bep tro ar pezh a oar an nen a-zivout ar c'hoariva.

Pa ne vez ket adspisaet don a-walc'h termenoù ar sujed gant an emstriver, en em gav hemañ en arvar da vont war-zu kaozioù hollek betek re, dre dorioù re vras toullet aze e-giz dre heg. Da skouer hon eus lennet war unan eus an div gopienn, kerkent hag en digoradur anezhi, ar verradenn-mañ : « *convention = théâtre* ». Aet ar bluenn war rampl goude-se etrezek ar blijadur hag an diduamant a zo liammet ouzh ar c'hoari pezh, asuret da c'houde e c'heller ivez deskiñ dre ar c'hoariva, diwar skouer *Dom Juan* gant Molière, ha kaset gouzout a-benn ar fin pegement a dalvoudegezh zo er c'hoariva. A-

benn neuze avat emamp erru gwall bell eus hor c'hazeg, da lavaret eo arroudenn ar sujed. Dleet e oa d'an emstriver-se bezañ dielfennet aketusoc'h an termen « *convention* » evit paraat kement-mañ.

Ur « gudenn » pe un « dalc'h » a vez kavet e kement sujed zo, neket temoù pe dodennoù da gontañ kaoz diwar o fenn hepken. Aze ne oa ket anv a respont ouzh ur goulenn, bet studiet er c'hentelioù, diwar-benn koñvansionoù ar c'hoariva, ken nebeut all da zispakañ kaozioù gwisponet dre vras a-zivout ar c'hoariva. Dibab an hini oa da bep hini da ober, e-touez e ouiziegezh, ar pezh a zeree ar gwellañ evit respont d'ar sujed bet roet da studiañ. Pa ne labourer ket evel-se en em gaver bepred tost-tre da vezañ 'maez ar sujed.

Sevel ar skrid

Evit kompren ur sujed da vad e rank spered an nen bezañ war ober, kevreañ termenoù ar sujed kenetrezo e-barzh ur c'hudennadur en ur mod klok ha kempoell, a ya *war-raok*. Arabat ober gant ur steuñvenn hag a vije savet diwar ur patrom graet ha tout, un doare « katalog », pe c'hoazh da heul ar gronologiezh. Bezit war soñj : koulz ar c'hudennadur hag an difrae zo da vezañ embannet kerkent hag en digoradur, ha kement-mañ ne oa ket bet graet gant pep hini, diouzh lenn ar c'hopiennoù hon eus bet da zivankañ. Aliañ a reomp an emstriverien da bleidiñ gant unvanded ar rann-bennadoù arguziñ hag ivez gant an tremen eus ur mennozh d'egile.

Skouerioù ha daveoù

Talvoudekaet eo bet gant an div reizherez an daveoù graet da oberennoù bet peurlennet da vad, rak ken aes ha tra eo deomp lakaat kemm etre daveiñ d'ul lennadenn bersonel mestroniet ha daveiñ da unan a eil dorn puñset e-barzh un antologiezh pe un dastumadenn bennak. Biken ne vo lakaet ar bec'h war an dud a zo war ar renk evit ar C'hapes war zigarez n'o dije ket lennet « pep tra ». Padal e c'heller prizañ muioc'h labour ar re a ziskouez o deus perc'hennet ent gwir un toullad oberennoù eus ar rumm lennegezh a zo e-kreiz ar gaoz, ha betek un oberenn pe ziv a vurutellerezh hag a denn d'ar rumm-se kement hag ober. E-barzh ur gopienn n'eus bet meneget nemet daou skrivagner, na mui na maez, ar pezh zo kalz re nebeut.

Ar skouerioù, a-hend-all, a rank bezañ stag ouzh ar sujed en ur mod sklaer ha displeg, ha tennañ splot anezho da vad a zo d'ober ivez ; da lavaret eo e servijont da wir skorioù d'ar preder, neket da ginklañ ar skrid. Ret eo kemer amzer d'o diorren ha d'o displegañ a-benn ma vefent efedus. Unan hepken eus an div gopienn bet reizhet ganeomp zo bet meneget ha dielfennet enni daveoù liesseurt, ha splann deomp e veze daveet eno da wir lennadennoù personel diouzh un tu, ha da lennadennoù kritik a eil dorn diouzh an tu all.

Skrivañ en ur mod helenn

Dre vras e c'heller lavaret e oa skrivet a-feson an div gopienn hon eus bet e 2015, nebeut a fazioù ereadur pe reizhskrivañ enno. Sachañ evezh an emstriverien a zo d'ober evelkent evit a sell talvoudegezh ar c'heriaoueg dre vras, a rank bezañ a-reizh, resis, hini metalangaj al lennegezh peurgetket. Da ziwall zo pa implijer ar gerioù « *doxa* » hag « *opinion* », da skouer, rak n'int ket heñvelster ; lennet hon eus c'hoazh « **faire la place belle à* » e-lec'h « *faire la part belle à* ».

Dav eo ivez da bep hini adlenn e skrid evit divankañ ar fazioù a chomfe c'hoazh : lakaat dibenn ur verb displeget da glotañ gant e rener, peotramant skrivañ ur merk a liester a vije bet ankouaet.

Skoet omp bet, kement ha klozañ, o welet an diboell ma veze ar poentaouiñ alies, koulz en eil kopienn hag eben. Gwiriañ penaos e kustumer arverañ ar poentadur a zlefe bezañ graet e-ser prientiñ an amprouenn, peogwir ez eo gant hemañ e vo skoret poell ha sklaereded ar prepoz diouzh un tu (poentaouiñ diouzh ar yezhadur), ha diouzh an tu all lakaet da dalvezout an dra-mañ-'n dra a hañval d'an emstriver bezañ a-bouez bras (poentaouiñ evit eztaoler). N'haller ket dioueriñ ar poentadur eta,

hag unan peurvestroniet zo kaeroc'h, tra-penn ez eo gras dezhañ e vo kaset-degaset tud ar strollad-barn gant an emstriver(ez) dre gwenodennoù (h)e spered.

Reizhadenn, kinniget gant strollad-barn ar C'hapes galleg

Kavet e vo reizhadenn an amproenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes galleg :

<http://www.education.gouv.fr/cid298/sujets-des-epreuves-admissibilite-rapports-des-jurys-des-concours-capes-session-2015.html>

Istor-douaroniezh

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar ministrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/06/9/s2015_capes_externe_hist_geo_1_408069.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Dominique Godineau ha Katell an Drezen

Eizh emstriver o doa lakaet o anv evit an eil danvez istor-douaroniezh, pevar evit ar genstrivadeg publik ha pevar evit an hini brevez, da lavaret eo 60 % eus an holl emstriverien. An notennoù tapet ganto zo ingalet etre 3 ha 13 (3 / 5 / 6 / 8 / 9 / 11 / 12,5 / 13) ha trugarezus eo bet ar reizherien. Hervez ar *Gazetenn Ofisiel* (miz Ebrel 2013) eo heñvel amproenn istor-douaroniezh ar C'hapes brezhoneg ouzh ar « *gentañ amproenn dre skrid evit bezañ degemerabl er C'hapes diavaez istor-douaroniezh* ». Ret eo neuze d'an emstriverien war ar C'hapes brezhoneg bezañ studiet krafoù ar programm istor-douaroniezh (tri war an istor, tri war an douaroniezh).

Programm an dalc'h 2015

Douaroniezh

- *Douaroniezh ar morioù hag ar meurvioù*
- *Frañs : kemmadurioù ar reizhadoù-produiñ*
- *Kanada, Stadoù-Unanet, Mec'hiko*

Istor

- *Ar bed roman adalek 70 k. J.-K. betek 73 goude J.-K.*
- *Gouarnañ en Islam etre an X^{vet} kantved hag ar XV^{vet} kantved (Irak betek 1258, Siria, Hijaz, Yemen, Ejipt, Maghreb hag al-Andalus)*
- *Keodederezh, republik, demokratelezh e Bro-C'hall eus 1789 da 1899*

Gallout a reer en em c'houlenn perak eo bet dibabet an istor-douaroniezh gant kement a emstriverien ar bloaz-mañ rak pa 'vez lennet ar c'hopennoù e vank gouiziegezhioù-diazez dezho. Marteze ez eus bet soñjet e vefe « aesoc'h » an amproenn-mañ eget re ar galleg, ar saozneg pe ar jedoniezh ? Un emstriver n'en em gavo ket un istorour pe ur geografour a-greiz-tout deiz an amproenn hep bezañ studiet kalz en a-raok. Levrioù klok war goulennoù ar programm a vez embannet bep bloaz (gant *Breal, Sedes, Atlande...*) ha kuzuliet eo studiañ ha mestroniañ unan anezho, da nebeutañ, evit pep goulenn. Arabat d'an nen disoñjal e kelenno koulz an istor-douaroniezh hag ar brezhoneg pa 'vo tapet ar C'hapes gantañ ; ret eo diskouez d'ar reizherien pegen sirius eo bet al labour-prientiñ.

Amrouenn : skridaozadenn (padelezh : 5 eurvezh, gwezhiader : 1)

« *La composition porte sur l'une des questions mises au programme. À la composition peut être ajoutée une question complémentaire sur l'exploitation de la thématique proposée dans le cadre des enseignements. Lorsque la composition porte sur la géographie, elle peut comporter un exercice cartographique* ».

Galleg eo yezh an amrouenn, mestroniet sañset hep (re) a fazioù gant an holl emstriverien : koulskoude eo bet truezus kalz a gopiennoù war ar poent-mañ. Ret eo teurel pled ouzh ar yezhadur hag ar reizhskrivadur.

N'eo ket bet komprenet mat metod ar skridaozadenn; studiañ ul levr metodologiezh a c'hellfe bezañ talvoudus-kenañ evit an emstriverien. Diazez ar boelladenn (da lavaret eo rannañ ar skrid e teir lodenn – un digoradur, korf an destenn hag ur c'hlozadur) n'eo ket mestroniet gant an holl. An digoradur a zo ret dezhañ displegañ ar genarroudenn (bevennoù kronologel ha douaroniel), termeniñ ar gerioù ha prederiañ war ar sujed gant ur skoulmenn (kudennadur). Korf an destenn a zo da vezañ rannet e meur a rannbennad, unan evit pep arguzenn, staget etreze gant ul liamm-poellek (tematikel ha/pe kronologel). Mare ar bilañs eo ar c'hlozadur ha dav eo d'an emstriver respont en un doare sklaer d'ar skoulmenn kinniget gantañ en e zigoradur. Etre dek ha daouzek pajennad a vez gortozet eus ur gopienn vat.

Sujed : « *Les engagements civiques, intellectuels et sociaux des républicains en France de 1815 à 1899* ». Kavet e vo ur reizhadenn glok e-barzh danevell Capes istor-douaroniezh 2015 war lec'hienn Minister an Deskadurezh.

Setu koulskoude un nebeud elfennoù war reizhadenn an amrouenn. N'eo ket bet dielfennet ar sujed gant an emstriverien (a-wechoù e oa peadra d'en em c'houlenn hag-eñ e oa bet lennet da vat) ha kalz anezho o deus skrivet tout ar pezh a ouient war ar prantad hep preder na lojik ebet ; tremenet int hebiou d'ar sujed pe displeget o deus pennadoù bras er-maez eus ar sujed. Ret eo prederiañ e-pad pell a-raok skrivañ ha displegañ war follennoù-brouilhed holl c'herioù ar sujed.

Ret eo displegañ, da skouer, peur ha perak e krog hag ec'h echu ar sujed :

- 1815 ? Fin « Kant devezh » Napoleon, emgann Waterloo, restaorasion ar roueed ;
- 1899 ? Staliat-mat eo an IIIe Republik e Bro-C'hall, barn Zola/Dreyfus, tabutoù diwar-benn ar Republik goude marv trumm ar prezidant Félix Faure.

Dav eo mestroniañ mat kronologiezh luziet an XIX^{vet} kantved hag ar prantadoù politikel distabil. Kantved meur an engouestladur eo, dre ar votadegoù, an armoù, ar c'hazetennoù, al lennegezh hag an tresadennoù. Tamm-ha-tamm e tiwan ar « meno foran » hag e teu roll an intelektualed war wel.

Ret eo dielfennañ termenoù ar sujed ivez, en digoradur hag a-hed ar rannbennadoù. Kalz eo bet implijet ar ger « Republikaned » hep bezañ lavaret resis piv oant (mesket ez eus bet a-wechoù « Republikaned » ha « Politikourien ») : daoust hag-eñ e oant ur strollad unvan ? (ar re voderet, ar Radikaled, re ar Gumun, ar Sokialourien...) Penaos eo bet meizet ar Republik ganto ? Dav eo gwelout ivez peur int bet e penn ar galloud (1848, 1870) ha peur int en em enebet.

An « *engouestladur(ioù)* » a zo e-kreiz ar sujed ivez : ur wech c'hoazh eo ret displegañ mat ar ger-mañ, evit chom hep meskañ gant « gwirioù » pe « emgannoù », ar pezh a zo bet kavet e-barzh un nebeud kopiennnoù. Niverus-tre e oa stummoù an engouestladur en XIX^{vet} kantved, hervez al lezenn pe er-maez anezhi : pennadoù-skrid, levrioù, boazamantoù politikel (skridoù-goulenn, friko-breudeur, manifestadegoù...), harlu, forbannañ, feulster, drouklazh, dispac'h, galloud, lezennoù, ensavadurioù parlamantel, deskadurezh... Ret e oa studiañ ar sujed war meur a boent : « *keodedel* » = gwirioù politikel, « *speredel* » = tachenn ar mennozhioù, « *sokial* » = emdroadur ar gevredigezh.

Implijet eo al liester ha mat e oa harpañ ar skrid war skouerioù resis (n'eus ket bet kavet kalz ar bloaz-mañ) ; arabat disofñjal eo diazezet an istor war an dud hag an darvoudoù. Koulskoude n'eo ket mat

kennebeut displegañ skouerioù ma n'int ket liammet kenetrezo gant mennozhioù poellek. Pep rannbennad a zo par d'ur mennozh skeudennet gant ur skouer.

Da glozañ eo ret menegiñ memestra un nebeud kopiennoù a-feson leun a ouiziegezh hag a strivoù preder.

Reizhadenn, kinniget gant strollad-barn ar C'hapes istor

Kavet e vo reizhadenn an amrouenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes galleg :

<http://www.education.gouv.fr/cid298/sujets-des-epreuves-admissibilite-rapports-des-jurys-des-concours-capes-session-2015.html>

Matematikoù

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar vistrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/07/1/s2015_capes_externe_math_1_408071.pdf

Danevell ar strollad-barn

Siwazh, n'eus bet emstriver ebet o choaz ar matematikoù evel eil danvez ar bloaz-mañ. E-se n'eus bet savet danevell ebet gant ar strollad-barn.

Reizhadenn

Kavet e vo ar reizhadenn e danevell kevrenn ar matematikoù :

<http://www.education.gouv.fr/cid298/sujets-des-epreuves-admissibilite-rapports-des-jurys-des-concours-capes-session-2015.html>

Saozneg

Sujed

Kavet e vez ar sujed enlinenn war lec'hienn ar vistrerezh, e stumm pdf :

http://cache.media.education.gouv.fr/file/capes_externe/08/5/s2015_capes_externe_lve_anglais_1_418085.pdf

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Déirdre Abrams ha Lesley Lelourec

Un displegadenn renet diwar deir zestenn a oa sujed an amrouenn zegemer, arnodenn c'hwec'h eurvezh ar bloavezh 2015. Keñveriañ ha peurzisheñvelaat teulioù war zizalc'hiezh Bro-Skos a oa d'ober.

Diell A : « NO says the Leader of the Opposition », Margaret Thatcher, *Scottish Sunday Post*, 25 February 1979.

Diell B : Extract from John Major's speech to Scottish Conservative candidates, made at the Moat House Hotel in Glasgow on 22 February 1992 (<http://www.johnmajor.co.uk/page1267.html>).

Diell C : « Scottish Independence Referendum : statement by the Prime Minister », David Cameron speech delivered from 10 Downing Street, 19 September 2014 (<https://www.gov.uk/government/news/scottish-independence-referendum-statement-by-the-prime-minister>).

Savet eo bet an danevell-mañ evit reiñ evezhiadennoù ha kuzulioù d'an emstriverien a-benn kompren gwelloc'h ar pezh a vez gortozet digante eus perzh ar strollad-barn.

Evezhiadennoù hollek

Ret e oa doujañ d'ar c'hemenn ha heuliañ ur framm resis. Ret e oa sevel ur framm sklaer, gant gerioù liammañ, un digoradur hag ur c'hlozadur, evel-just, a-benn lakaat ar sell war an temoù boutin, ha pouezañ war an disheñvelderioù. Arabat e oa dielfennañ pep diell hini ha hini !

Sevel an digoradur eo diazez an arnodenn, mont re brim ganti ne vez ket digarezet. An diorroadur a zle heuliañ anezhañ hag an hent displegañ a zle kinnig un araokadenn poellek ha kempoellek.

Ret eo anavezout natur an dielloù ha lakaat an dielfennadur da glotañ gante. Arroud an diell, elfennoù, titouroù ouzhpenn, mareoù talvoudus, a-raok pe war-lerc'h, holl int teknikoù evedus evit plasañ en un doare resis an diell war skeul an amzer.

Petra 'oa pal *gwir* pep hini (Thatcher, Major ha Cameron) ? Ha penaos o deus implijet ur *strategiezh yezh* a-benn palvata ha kendrec'hiñ ar bobl (« we », « our kingdom »), verboù ispisial, ur c'heriaoueg dibar, goulennoù flouretaerezh, hag all ? Peseurt gwirionez zo bet laosket a-gostez, darvoudoù, titouroù kuzhet espres-kaer ? Penaos ?

N'eus ket bet a fazioù displegañ grevus met ret e oa kaout ur ouiziegezh sevenadurel hag istorel *ledan* a-benn dielfennañ don.

Ar yezh

Ur yezh sklaer ha flour a vez goulennet digant an emstriverien, kelennet e vo ar saozneg ganto, sur a-walc'h, ha memes m'o deus doujet dre vras ouzh reolennoù ar yezh, fazioù skritur ha yezh dipitus zo bet graet.

Fazioù ereadurezh, troioù-lavar iskis, frazennoù diframm pe troidigezhioù ger evit ger da zilezel. Chom hep implijout re gerioù evel « speaks about » or « says » ha klask implijout heñvelsterioù hag ur c'heriaoueg pinvidikoc'h. Diwall ouzh an troadelloù ha gerioù arall, ur c'heriaoueg reizh a vez goulennet amañ.

Mestroniañ ar verboù direizh ha chom doujus ouzh amzerioù ar yezh n'haller ket diouveriñ.

Ret eo ivez diwall da varnañ ha da reiñ alioù personel.

Reizhadenn, kinniget gant strollad-barn ar C'hapes saozneg

Kavet e vo reizhadenn an amproenn e-barzh danevell strollad-barn ar C'hapes saozneg :

<http://www.education.gouv.fr/cid298/sujets-des-epreuves-admissibilite-rapports-des-jurys-des-concours-capes-session-2015.html>

An amprouennoù dre gomz

Amrouenn 1 : klask tapout ur pleg micherel

Sujedoù

Enlinenn e vo kavet ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17400>

Ret eo mont e traoñ ar bajenn web, dindan *Sessions antérieures*.

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Stefan Moal

Ar c'hentañ amrouenn degemer a zo da bal dezhi diskouez d'ar strollad-barn ez eus bet tapet plegoù zo eus ar vicher gant an danvez-kelennerien. Labourer e vez e-doug teir eurvezh prientiñ diwar un teuliad bet aozet gant ar strollad-barn, ennañ a bep seurt skridoù, skeudennoù, dielloù kelenn, enrolladennoù da glevet ha da welet, pajennoù tennet eus dornlevrioù deskiñ pe eus labourioù graet gant skolidi. An holl anezho a denn da unan eus an naouturioù a gaver e-barzh ar programmoù ofisiel evit ar skoloù hag al liseoù.

Div lodenn a ya d'ober an amrouenn hec'h-unan :

Ul lodenn gentañ e brezhoneg, ma ranker kinnig an holl deulioù-se dindan 20 minutenn, studiañ anezho diouzh ar munud, displegañ petra zo enno ha peseurt liammoù a c'heller gwelet etre an eil teul hag egile. War-lerc'h e vez boulc'het ar gaoz gant ar strollad-barn e-pad 10 minutenn a evezhiadennoù ha goulennnoù, peadra da reiñ tro d'an danvez-kelennerien da resisaat, da arguziñ pelloc'h, da daoler sklêrijenn war poentoù zo.

Un eil lodenn e galleg, ma ranker displegañ penaos e vefe implijet an teulioù hag an dielloù evit kelenn ha deskiñ, diouzh o zalvoudegezh sevenadurel, diouzh pegen barrek e vo ar skolidi e kont, diouzh petra a c'hellor ober ganto evit a sell ar yezh, diouzh peseurt doareoù kelenn a vo bet choazet. War-lerc'h e vez boulc'het ar gaoz gant ar strollad-barn e-pad 10 minutenn a evezhiadennoù ha goulennnoù, peadra da reiñ tro d'an danvez-kelennerien da zisplegañ ar rag hag ar perag eus kement choaz graet ganto.

E miz Mezheven 2015 e oa bet roet d'an danvez-kelennerien pep a deuliad da studiañ, unan d'an deiz kentañ, unan all d'an deiz war-lerc'h, hag a yae an dielloù-mañ d'ober anezho :

1 – Ur filmig diwar-benn Amap Pondi, savet gant Frañs 3 Breizh ; ur filmig all diwar-benn Biocoop Landerne, savet gant H. Maubian ha Y.-J. Jestin ; ur pennad-skrid tennet eus ar gazetenn sizhuniek *Ya !*, niverenn ar 14 a viz Du 2012, hag ur roll goulennnoù d'e heul.

2 - « Bro ha “broad” pe maez ha “maezad” », un destenn tennet eus Favereau, F. (2005). *Breizh a-vremañ: hor sevenadur, hor yezh, hor breizhadelezh*. Montroulez: Skol Vreizh, p. 32-33 ; « Broioù terkañ an tiriad », ur gartenn hag un destennig tennet eus Bodlore-Penlaez, M., & Kervella, D. (2011). *Atlas de Bretagne / Atlas Breizh*. Spézet: Coop Breizh, p. 109 ; « Bodañ kumunioù », kartenn ha testennig tennet eus ar memes levr, p. 111 ; hag ur pennad-kaoz gant Bernez Kabon, bet maer Gwimaeg (PS), en abadenn *Bec'h de'i* d'an 21 a viz Meurzh 2013.

Perzhioù mat ha fall ar yezh komzet gant an emstriverien – galleg evel-just, met brezhoneg dreist-holl – a vez kemeret e kont evit reiñ an notenn. Reolenn ar genstrivadeg eo, ar pezh zo aes da gompren p'emeur aze gant an amrouenn a ziskouez da vat pegen flour pe diflour e teu ganto ar yezh a vo dezho da gelenn e-pad bloavezhioù. Kent lakaat ar gaoz war an danvez, ar mennoioù hag ar mennozhioù, e talv ar boan eta sellet a-dostoc'h ouzh ar furm, ha renabliñ amañ da zigentañ ar fazioù hag ar mankoù pennañ bet klevet e 2015 evit a sell ouzh ar brezhoneg, kuit a glevet anezho adarre en amzer da zont.

Kentañ tra : gerioù a seurt gant *alors, voilà* ha *ouais* (!) ne vezont ket degemeret (c'hoazh ?) er geriadurioù brezhonek, forzh pegen degemerus e ve lod eus ar re-se. Na pet gwech int bet distaget koulskoude, hep gouzout d'an nen moarvat, a zo gwashoc'h. Betek p'emeur ganti, *Quim'per (bet

klevet e-giz-se) zo gallek, 'Kemper an hini eo a zo brezhonek. Heñvel tra : embrege'rezh, etre'zek, bre'ton ha sok'ial (*[so'kja:l]) e-lec'h [sok'i:əl] n'eus ket anv da lakaat ar pouez-mouezh enno war ar silabenn ziwezhañ, nemet mod Gwened a ve (evit lod hepken eus ar gerioù-se), ar pezh ne oa ket gant hini ebet eus ar re a oa war ar renk. Ar c'hontrol eo evit *'bennak avat, ma rank ar vouezh pouezañ war an eil silabenn, sed be'nnak pe be'nnaket. Ha pegen iskis ha poanius d'an divskouarn klevet ar pouez-mouezh war "da" pe war "ha" e-barzh an *amzer 'da zont, peotramant *gwenn-'ha-du ! War e api emañ ar strollad-barn dalc'hmat – e roll an hini eo, n'eo ket ? – setu e talv ar boan en em reizhañ an-unan, evel an hini en doa distaget fall ar ger diell *[djɛl], kent distagañ mat diouzhtu goude [di:ɛl]. Klevet sklaer o deus graet tud ar strollad-barn pegement e strive lod evit kaout pouez-mouezh ha taol-mouezh ar brezhoneg – ar pezh zo mat – ha dont a rae ar re-se a-benn peurlazhañ. N'eus ket da vezañ en gortoz e teufe ganto brezhoneg ur bihanik a gornig-bro, kanton pe barrez, n'emañ ket aze an dalc'h tamm ebet. Liv ur vro, unan eus broioù Breizh-lzel a-vras, zo trawalc'h, gant ma vo unan mod pe vod avat. Ne vez ket a boell pa vez distaget gant ar memes den dibennoù liester en -où distaget [ɔ] diouzh un tu, ha z(h) distaget [z] fraezh e-barzh *ivez pe *dezho diouzh an tu all.

Reuz zo bet hadet gwech ha gwech all gant an « efed Buben » (a c'hell degouezhout diwar forzh pehini eus doareoù-skrivañ ar brezhoneg, n'eo ket diwar an hini peurunvan nemetken evel ma kred da lod, na tost da vezañ !) : *un dra dedennus [s] a zo, *pouezus [s] eo. Diouzh an tu all e klevet [z] pa oa [s] a oa da zistagañ : *e-keit-ze, *a bep zeurt, *rezis, *azambles. Berr ha digor eo ar vogalenn e-barzh "(h)oll" ha hir ha serr e-barzh "war wel", n'eo ket ar c'hontrol ez eo. Na pegen tenn da lod, war a glever, distagañ reizh ar soniadoù [ɣ] ha [x] e brezhoneg : *berr [ɬd] de'i n'eo ket bec'h [xt] de'i koulskoude, ha kensonenn greiz bourc'hiz ([rh] pe [r]) ne vez ket distaget evel hini bourrus ([r] pe [ɣ]).

Dibennoù amreizh a zo bet lakaet a-wechoù evit merkañ al liester : *bourc'hized, *tioù. Gwechoù all ez eo bet lakaet al liester e-lec'h ne oa ket d'ober : *dre ar munudoù, *pep a zoareoù. Gwechoù all c'hoazh ez eo bet lakaet dibenn al liester e-lec'h hini an unander : *ul Leoniz, bet distaget meur a wech gant ar memes den, unan hag a ginnige labourat gant skolidi war-dro al liester (kendirvi, moerebezed) just a-walc'h. Degas soñj a ranker amañ adarre n'eo ket heñvel *ur skouerenn ouzh ur skouer. Kemmadurioù zo bet diveget a-dreuz ivez : *ur gudennadur, *ma grog, *o broudañ, *da tizhout, *an tristedigezh, *ar gevezerezh, *ar bratikoù, *ar produerien. Meur a wech ez eo bet reizhet ar c'hemmadurioù fazius gant an den e-unan war an tomm, gwir eo, ha n'eo ken gwell a se : *he bal > he fal ; *ar bal > ar pal ; *an tud kozh > an dud kozh.

Barbaregadurioù zo bet klevet : *taoler pleg (pled) dre deir gwech gant ar memes den, *end-eeun e-lec'h war-eeun, teir gwech ivez gant un den all, pe *a denn deus e-lec'h a denn da. Emreizhañ zo d'ober, pa glev an nen e fazi e-unan, avat, evel an hini en deus adlavaret mat e galleg flour : *responsabilité civile..., civique, pardon. Adlavaret ? Da ziwall zo d'ober re, evelkent : *au niveau du niveau ; *ce que je vous propose c'est de proposer le premier cours que je proposerai. N'eus ket ezhomm ken nebeut all da adlavaret « abaoe pell » diouzhtu war-lerc'h « a-c'houde gwerso » : gouzout a oar ar strollad-barn petra sinifi « a-c'houde gwerso » moarvat.

Ur gerig a zo bet klevet lies gwech, hag a vez implijet betek re e brezhoneg d'an deiz hiziv : *ar fed (+ anv-verb pe islavarenn). Unan all a vank hogozik bep tro, ar gerig « da » an hini eo, pa lavarar *tu zo en em soñjal, *tu zo ijinañ, na pet gwech. Gwir eo e oa bet moulet ar fazi-se war unan eus an dielloù kinniget, siwazh, neuze ez eo bet plijet d'ar strollad-barn klevet an divankadenn digant lod eus an emstriverien. Lod all n'o deus ket gwelet pelec'h e oa an dalc'h pa zo bet goulennet ganto hag-eñ ne oa ket ur fazi bennak : « *tu zo deomp », hep « da » goude, a seblant bezañ brezhoneg mat dezho eta. Hag ar paour-kaezh verb gallout en afer-se ! Daoust ha peurlazhet e vo gant giz an « tu zo », divalav da lod, ha diresis d'an holl ? (bezañ evit..., bezañ barrek, gouest, aotreet ? N'eo ket heñvel avat !).

Ar ger-mell rannañ + eus a zo bet ankouaet ivez : *lod brasañ an dud > al lod brasañ eus an dud, pe c'hoazh *peurrest ar gevredigezh > ar peurrest eus ar gevredigezh. An araogenn "nemet" zo bet klevet div wech kazi renk-ouzh-renk gant ar memes den : n'eo ket kelaouiñ nemetken a vez graet (a oa reizh) ha *ne ra ket nemet kelaouiñ, amreizh a-grenn amañ peogwir e lâr ar c'hontrol bev eus ar pezh a oa c'hoant da lavaret ! Ur pozig bennak diwar-benn ar verb bezañ, kement ha klozañ gant ar fazioù brezhoneg bet klevet e-kerzh an amprouennoù dre gomz. *Perak zo bet lakaet ar gaoz war se ? ; *er bloavezhioù 2000 eo bet savet ur c'hoant ; *neuze eo deuet ur c'hiz nevez ; *koulskoude eo bet klasket stourm : peder skouer hag a ziskouez splann penaos n'eo ket bet peurintentet ar reolenn gant lod c'hoazh : ez eus / eh eus / zo > amstrizh ; eo > strizh.

Goude furm ar gaoz, sellomp a-dostoc'h ouzh an danvez anezhi bremañ. Peurliesañ ez eo bet deskrivet sklaer an dielloù orin hag an teulioù kelenn a oa d'o heul. Diskouezet o deus lod e ouient piv dre vras a gustum (hag a c'hell) sellet ouzh abadennoù France 3 Breizh da vare kreisteiz war ar sizhun, ha neuze d'ar sul. Depegnet eo bet ar filmoùigoù dre ar munud, meur a wech, hag o zalvoudegezh evit kelenn. Unan en deus sachet evezh war an teir c'hliantez vrezhonek a oa bet aterset en abadenning : "n'eo ket sur 'vez giz-se bemdez en AMAP Pondi" emezañ. Diwar gement-se zo bet kinniget labourat war perzhioù brezhoneg Gwened gant ur c'hlasad bugale divyezhek. Ha perak 'ta ne vije ket ? A-bouez eo, tre-ha-tre evel ma 'z eo rekis d'ur c'helenner saozneg lakaat kemm etre perzhioù yezh ar Saozon ha re an Amerikaned paneveken. Un den all en deus displeget petore lennerien eo ar re a lenn ar gazetenn sizhuniek *Ya !* Er c'hontrol en deus anzavet an den-se, « evit bezañ onest », ne anaveze ket al lec'hienn *Culture Breizh* war ar genrouedad : n'eus ket a zroug. Gwashoc'h, a galz, eo embann krenn-ha-krak e oa « Youenn Gwernig eus Douarnenez, hag aet da Skrignag da chom » e-giz m'en deus lavaret un den all, ouzhpenn ma oa diezhomm a-walc'h degas e-barzh ar gaoz an amunuzer-barzh-kaner-paoatr an tele, ganet e Skaer, aet da Lokmaria-Berrien da chom, ha marvet e Douarnenez.

Atlas Breizh, nevez embannet, a oa anavezet, setu aze un dra vat. Levr Francis Favereau ivez, koulz en e stumm brezhonek hag en e stumm gallek, peadra da ginnig – evel m'en doa graet unan, gant gwir abeg – un implij eus an eil hag egile evit disheñvelaat labour al liseidi divyezhek diouzh hini ar re all p'en em gavont asambles en ur c'hlasad, ar pezh a c'hoarvez alies. « Brezhoneg pinvidik, frazennoù luziet avat, n'eo ket sur 'm bije implijet an diell-se » eme unan diwar-benn pennad Favereau. Re wir eo e c'hell an nen chom hep ober gant an diell-mañ-diell, gant ma vo arguzet splann perak. N'eus ket skriturioù sakr eus an teuliad-se, cheñch anezhañ zo aotreet, dreist-holl pa gaver fazioù yezh ennañ – hag e oa ! N'emañ ket d'ar skolidi da c'houzañv diwar dielloù kelenn falldech. Re hir ur roll ugent goulenn, eme unan, evit ur briziadeg e-kerzh ur gentel e vije bet a-walc'h gant c'hwec'h. Ha forzh penaos, eme an den-se c'hoazh, petra eo ar pal ? Ma ve kompren hepken, neuze e vo furoc'h lakaat respont d'ur c'houlennaoueg lieschoaz. Met d'ur poent bennak e rankor disoc'hiñ gant palioù eztaoler dre gomz ha/pe sevel skridoù, ha kinnigoù brav zo bet graet gant lod war an dachenn-se.

Anavezet mat eo an testennoù ofisiel a bep seurt a ranko an danvez-kelennerien diazezañ o c'helennadurezh warno, ha n'eo ket diwar c'horre hepken : *Bulletin Officiel*, Eduscol, temoù bras ar programmoù, CECRL zo bet meneget gant gwir abeg, bewech pe dost. Resisaat a ranker bep tro gant peseurt live(où)-skol e kinniger labourat, gant peseurt live yezh ivez, ha n'eo ket a-walc'h lavaret ez eo ur c'hlasad « a live mat », rak petra eo ? Skolajidi pe liseidi divyezhek, bet e soubidigezh ? Eil yezh, trede yezh, pet eurvezh ar sizhun hag abaoe pegeit ? Peseurt palioù yezh zo lakaet ? Meur a wech ez eus bet displeget e oa sañset al liseidi tapout live B1 ar CECRL e dibenn ar c'helc'hiad termen, padal e oant da vezañ bet tapet al live B1-se a-barzh kuitaat ar skolaj endeo, ar pezh n'eo ket gwall boellek, gwir eo. Emañ ar wironez gant ar re a lavar ez eo da vihanañ al live B2 a zo da vukañ, C1 gwech a vez, ha betek C2 evit al liseidi a gomz brezhoneg er gêr. Kaelioù priziañ disheñvelaet zo da sevel eta, diouzh pegen barrek eo ar skolidi, ar pezh ne viro ket a vroudañ anezho da genlabourat ha d'en em sikour etre liveoù disheñvel. Arabat ankouaat ar priziañ, da vihanañ atav, rak kement rummad

kentelioù a rankfe bezañ echuet gant ur briziadeg. Ha n'eo ket menegiñ ar priziañ buan-ha-buan ez eo, met displegañ penaos e vefe kaset da benn.

Gant darn eus an dud e oa bet prenet skiant war ar vicher kelenn, hag o deus graet o mad eus se, met darn all zo en em zibabet mat-tre hep bezañ bet oc'h ober skol biskoazh c'hoazh. Ar pezh zo sur avat, eo ne dalv ket ar boan taoler gerioù bras d'ar strollad-barn (« deskiñ dre an ober » pe e galleg flour *démarche actionnelle*, « etredanvezel » pe *interdisciplinarité*) e-skeud klask plijout dezhañ moarvat, anez spisaat dre ar munud da c'houde penaos e vo lakaet ar gerioù bras-se e pleustr. Digarez zo bet da glevet, bepred, e oa estreget ar brezhoneg en em gave un tammig berr gant gerioù zo, ken e rank amprestiñ digant yezhoù all. Ar galleg a ra ivez, betek pa 'g eo deuet *gap-filler*, *brain-storming*, *e-twinning* ha *web-quest* da flourañ hon divskouarn.

Evit echuiñ, gwelomp pegeit eo padet ar gaoz gant an dud. Un tamm mat re verr peurliesañ, e-skoaz an 20 minutenn aotreet : 15 minutenn, 14 minutenn... Betek 10 minutenn zoken, ar pezh zo kalz re skort memestra, met n'eus ket da souezhiñ peogwir e oa an den-se o lenn notennoù a oa anezho frazennoù peurskrivet : arabat ober, biken ne vo a-walc'h a frazennoù ! Un den hepken zo paouezet a gomz goude 20 minutenn rik, koulz e brezhoneg hag e galleg : mat-kaer. Da unan all, er c'hontrol, zo bet ranket lavaret e oa echu an 20 minutenn, forzh ne vije bet aet nemet div vunutenn, siwazh, evit komz eus an trede kraf er steuñvenn bet embannet da gomañs. Evel ma lavare an den-se eeun-hag-eeun e-kreiz kinnig ar mod ma kafe e gentel : « e kenkaz e ve bet meret mat an amzer »... Ya 'vat, merañ an amzer zo a-bouez.

Amrouenn 2 : divizout diwar un teuliad

Sujedoù

Enlinenn e vo kavet ar sujedoù :

<http://espaceeducatif.ac-rennes.fr/jahia/Jahia/site/espaceeducatif3/pid/17400>

Danevell ar strollad-barn, kinniget gant Erwan Hupel

Div lodenn a ya d'ober an eil arnodenn degemer :

Gouestlet eo an hanterenn gentañ da ginnig un enrolladenn e brezhoneg bet roet da glevet (pe da welet) d'an emstriverien. E brezhoneg e rank an enrolladenn-se bezañ kinniget hag e brezhoneg e vez savet goulennoù ouzh an emstriverien. Ul liamm a zo etre an enrolladenn-se ha programmoù an eil derez evel-just. Ouzhpenn kinnig an enrolladenn ha diskouez ez eo bet komprenet a zo d'ober eta, priziañ ar gounid a c'heller tennañ anezhi a ranker ivez.

E-doug eil lodenn an arnodenn e rank an emstriverien displegañ (e galleg !) an teuliad bet roet dezho da studiañ. Dre zielfennañ labourioù un nebeud skolajidi pe liseidi – ha gant sikour an dielloù all a ya d'ober an teuliad-se – e rank an emstriverien diskouez ar gouest ma'z int da briziañ barregezh hag ezhommoù ar skolidi ha da intent pegen liesseurt ez eo ar vicher hag an dud o devo da labourat ganto. Diskouez a rankont c'hoazh ar preder o deus war ar vicher, ar reolennoù hag an diazezoù anezhi.

Div eurvezh o devez an emstriverien evit studiañ an dielloù bet roet dezho hag aozañ o displegadenn. Forzh pegen berr e ve an amzer e rank an emstriverien studiañ an teuliad en e bezh ha n'eo ket goulenn trugarez tud ar juri abalamour d'an diouer a amzer !

Ret-groñs d'an danvez emstriverien studiañ pizh mont en-dro an arnodennoù a-raok mont war ar renk. Daou zen e-touez emstriverien ar bloaz-mañ a zo faziet ha klasket ganto kinnig an teuliad e brezhoneg (p'emañ da vezañ kinniget e galleg !) pe chom hep kinnig an teuliad en e bezh. Klasket o deus reizhañ o displegadenn war ar prim nemet a-walc'h e vije bet dezho lenn kinnig an arnodennoù war lec'hienn ar vistrerezh evit aozañ gwelloc'h o displegadenn.

Kinnig an enrolladenn

Er bloaz-mañ ez eus bet ur pennadig kaoz tri munut tennet eus un abadenn radio da studiañ. Klevet ez eus bet ur c'houplad tud eus Kergrist-Moeloù, bet o veajiñ en Afrika ar Su, o respont da c'houlennoù un animatourez.

Kement ha diskouez ez eo bet komprenet an enrolladenn ganto o deus klasket an holl emstriverien kinnig an danvez anezhi. Frammañ ar c'hinnig-se a zo bet graet gant un nebeud tud zoken ha klask aozañ anezhañ e doare ur gentel gant harp an daolenn wenn. Da ziwall a zo avat : lod a zo aet gwall bell diouzh danvez an enrolladenn betek klask lakaat an danvez-se da blegañ koustet a gousto d'un displegadenn war ur sujed all.

Plijet omp bet gant meur a ginnig memestra : keñveriañ an doareoù bevañ en Afrika ar Su hag e Breizh, prederiañ war sell an douristed pinvidik war ar baourentez a zo bet doareoù dudius da zisplegañ danvez an enrolladenn. Klask en enrolladenn digarez da zibunañ ur gentel war an divroañ n'eo ket bet avat, pa ne oa ket gwall heñvel vakañsoù kouplad Kergrist-Moeloù e Pretoria ouzh planedenn kriz ha kalet ar Vretoned bet war-lerc'h o bara e penn all ar bed.

Meur a hini a zo bet o tiplegañ perzhioù rannyezhel ar brezhoneg a zo bet roet da glevet betek klask (ha ret e oa ?) eus a belec'h e oa an daou zen bet klevet. Unan e-touez an emstriverien en deus dielfennet pizh an enrolladenn ha kavet, war-bouez nebeut, orin ar gaozerien. Ar braz eus ar re all a zo faziet avat : ouzhpenn e Treger e chomer hep ober ar c'hemmadur "d/z" da c'houde "da"¹ hag ouzhpenn an elfenn-se a oa da studiañ : an dibennoù anvioù-verb dre "-o"², staonekadur ar c'hensonennoù "k" ha "g"³ a zo un nebeud e-touez perzhioù dibar ar brezhoneg-hont bet roet da dañva gant an abadenn radio-se.

Ha merzout a c'hell danvez kelennerien brezhoneg elfennoù yezh heverk en un enrolladenn hag a dalvezo da zanvez studi pe a rankint displegañ fraeshoc'h d'o skolidi ? Aze emañ an dalc'h. Gwell a-se pa ziskouezont ouzhpenn gouzout perzhioù brezhoneg lec'h-mañ-lec'h.

Kement ha mont pelloc'h gant studi an enrolladenn o deus bet an emstriverien da ginnig ar gounid a c'helljent tennañ anezhi.

An darn vrasañ eus an emstriverien o deus graet anv eus ar programoù : ar pennad anvet « Amañ hag e lec'h all » evit eil pazenn an deskiñ brezhoneg er skolaioù⁴ pe/hag ar pennad anvet « Tachennoù hag eskemmoù » evit ar c'helc'hiad termen. Alies ez eo bet treut ar c'hinnigoù en tu all d'an talbennoù-se siwazh. Rankout a ra an danvez emstriverien en em soñjal pelloc'h war an dielloù ofisiel, lenn ar sujedoù bet kinniget evit ar c'helenn brezhoneg el liseoù⁵ evel-just ha klask penaos e c'helljent aozañ ur rummad kentelioù war danvez-mañ-danvez.

Un emstriver n'en deus graet anv ken nemet eus studi ar yezh pa n'eus ket bet anv anezhañ gant meur a hini all. Kinnig aozañ ur rummad kentelioù diwar-benn « an amzerioù kevrennek » e-giz m'eo bet graet ne glot ket gant ar mod ma kelenner ar yezh en dervezh a hirio. Met chom hep delc'her kont eus doare ar yezh en enrolladenn-se, ar gounid a zo da dennañ eus ar studi anezhi n'eo ket reizh kennebeut.

Goulennet ez eus bet digant an emstriverien kinnig dielloù ouzhpenn an hini bet studiet ma teuje muioc'h a gorf (hag a stur a-wechoù !) d'o displegadennoù. Setu m'hon eus bet tro da briziañ o

---

¹ Sellit ouzh 115^{vet} kartenn an *Atlas linguistique de Basse-Bretagne* war <http://sbahuaud.free.fr/ALBB/Kartenn-115.jpg>

² Sellit ouzh 105^{vet} kartenn an *Atlas linguistique de Basse-Bretagne* war <http://sbahuaud.free.fr/ALBB/Kartenn-105.jpg>

³ Sellit ouzh 527^{vet} kartenn an *Atlas linguistique de Basse-Bretagne* war <http://sbahuaud.free.fr/ALBB/Kartenn-527.jpg>

⁴ *Bulletin officiel* n° 27 du 8 juillet 2010, http://cache.media.education.gouv.fr/file/27/98/0/langues_regionales_palier_2_148980.pdf

⁵ *Ressources pour le cycle terminal – Exemples de sujets d'étude – Breton* : http://cache.media.eduscol.education.fr/file/LV/43/5/RESS-LVR-CT_Breton_sujets_d_etude_248435.pdf

anaoudegezh eus ar mediaoù brezhonek ; p'emañ al labour kelenn da vezañ aozet diwar dielloù « gwirion » ez eo dav d'an danvez kelennerien gouzout da belec'h mont da zastum anezho. Ma oar un nebeud tud ez eus brezhoneg da glevet war Arvorig FM, Radio Kerne, Radio Kreiz Breizh pe Radio Bro Gwened hag un diell bennak da bellgargañ diwar lec'hienn an INA n'eus ken nemet unan e-touez an emstriverien en deus gouezet reiñ anv un abadenenn bennak ha diskouez en devez tro da selaou abadennoù brezhonek.

Dipitet omp bet o klevout pegen dizesk e oa ar braz eus an emstriverien war al lennegezh vrezhonek avat. Paneve *Alje 57* gant Pierre Emmanuel Marais (ha n'emañ ket tre gant memes danvez...), *Dindan gouriz ar bed* gant Frañsez Kervella ha *Yakouba* gant Thierry Dedieu (na zere ket d'al labour gant skolajidi pe liseidi), n'eus deuet anv levr ebet gant an emstriverien evit mont pelloc'h gant danvez an enrolladenn.

Ha ret aliañ danvez kelennerien brezhoneg da... lenn levrioù brezhonek ?

Kinnig an teuliad

Teuliadoù fonnus a zo bet roet da studiañ d'an emstriverien er bloaz-mañ, dezho da aozañ ur c'hinnig diwar labourioù un nebeud skolidi e-keñver programmoù an deskiñ brezhoneg, Karta an hentennoù divyezhek hag ar Framm europat boutin diazez evit ar yezhoù. Un hevelep dielfennañ a zo da gas diwar ar fichenoù labour hag ar gael briziañ kinniget gant kelenner ar skolidi evel-just.

Anat deoc'h n'eo ket « barnañ » labour ar c'helenner-se a zo d'ober (ha n'eo ket deuet brav ober fae war labour tud all e-doug un arnodenn) met klask priziañ talvoudegezh labourioù ar skolajidi e-keñver an teuliad bet skrivet gantañ, gellout priziañ al labourioù bet roet hag anavezout ar re a oa re ziaes, kinnig hentoù all da doullañ, doareoù all da labourat pe da gas pelloc'h al labour kinniget.

Troet e oa an teuliadoù ouzh ar c'hompren diwar lenn setu ma'z eus bet kinniget krennañ poelladennoù re hir gant un nebeud emstriverien ha sevel poelladennoù evit pleustriñ tachenoù all. Emstriverien a zo o deus toullet hentoù gwall zudius evit kelenn diwar ober pe c'hoari. Rouez ez eo bet ar c'hinnigoù tro da sevenadur Breizh avat ha meuliñ a ranker an nebeud re o deus klasket lakaat ar goz war an dachenn-se a zo darn eus labour ar gelennerien brezhoneg.

Merzet ez eus bet fazioù e labourioù ar skolidi gant ar braz eus an emstriverien (unan a zo bet betek ijinañ fazioù na oa ket diouto avat !) ha lakaet eo bet ar goz gant un nebeud emstriverien war al labour da gas evit reizhañ brezhoneg ar skolidi e-keñver ar gael briziañ kinniget.

Ret eo d'an danvez kelennerien en em soñjal war ar c'henlabour o devo da gas gant o c'heneiled ha pelloc'h, gant kement hini o devo da labourat gantañ. Tri den e-touez an emstriverien o deus diskouezet bezañ prederiet war ar vicher hag an diaesterioù anezhi. O darempred gant ar c'hlasadoù skolajidi pe liseidi a vo fiziet enno, gant o c'heneiled labour... Tout n'int ket aet ken pell ganti ha n'eo ket a-walc'h distagañ galleg sul : *interdisciplinarité, transversalité, différenciation, travail en équipe...* evit reiñ da gompren (da grediñ 'mit-hu ?) emae c'hoazh gant ar preder-se.

Un nebeud kinnigoù pleustrek zo bet memestra : mont da di ar re gozh (met merzet hon eus diouzhtu ne oa ket en em soñjet pelloc'h an dud war ar penaoz nag ar perag), div wech ez eus bet anv eus an abadennoù « Treizherien soñjoù » hep na ouife an dud eo chomet sac'het an abadennoù-se abaoe ouzhpenn bloaz. Unan bennak anezho o deus kinniget aozañ beajoù...

Lakaet eo bet ar goz war lec'h ha perzh an hentennoù brezhonek er skolajoù hag el liseoù ivez. Bep tro, pe dost, eo deuet memes kinnig gant an emstriverien : aozañ skritelloù divyezhek. Ar mennozh n'eo ket fall met n'eo ket gwall nevez ha poent bras en em soñjal war raktresoù all. Meur a wech ez eus bet ranket degas soñj d'an danvez kelennerien n'eo klasoù divyezhek ar skolajoù hag al liseoù ken nemet ul lodenn eus un hentenn. Nebeut anezho a oa en em soñjet a-raok war ar c'henlabour a zo d'ober gant ar skolioù kentañ derez da skouer.

Un evezhiadenn bennak ouzhpenn...

Meur a ginnig n'int ket padet gwall bell ha nec'het e c'heller bezañ gant danvez kelennerien chomet boud da c'houde pemp munut. Savet ez eus bet goulennoù outo evit reiñ tro dezho da doullañ pelloc'h displegadennoù gwall dreut, evit klask resisaat traoù zo ha n'eo ket evit lakaat anezho diaes evel-just.

Deuet eo gwell pe well gant an emstriverien avat. Lod n'o deus ket gellet difenn o savboent na gouezet respont d'hor goulennoù. Lod all o deus skoet hebiou ha klask silañ un nebeud gerioù toull ouzhpenn. Plijet omp bet gant startijenn ha youl un nebeud emstriverien memestra, a-zevri int bet o tifenn o savboent hag o klask gounit ac'hanomp. Diskouezet o deus ar skiant hag an emskiant o deus prenet war ar vicher pa rank ar gelennerien mont da c'hounit evezh o skolajidi hirio an deiz, ha n'eo ket prezegenniñ diwar o c'hador ez eo.

Pe e galleg pe e bezhoneg e ve ez eus bet taolet evezh bras ouzh prezeg an emstriverien. Ar sklaer hag ar c'hempenn m'eo bet o c'haoz, framm ha taol-mouezh o brezhoneg a zo bet priziet. Deuet eo brav gant ar braz eus an emstriverien paneve un nebeud fazioù yezhadur (*bet da, implij « ma » e-lec'h « hag-eñ », implij a-dreuz « zo, eo, ez eus »...), fazioù morfologiezh (*ar c'hêr, *ar vroioù, *va zoare...), gallekadurioù, fazioù fonologiezh ha prozodiezh.

Gouzout a reomp-holl pegen diaes ez eo kemeret ar gaoz dirak ur strollad tud (dreist-holl da-geñver un arnodenn). Aliañ a reomp an danvez emstriverien da bleustriñ a-raok mont war ar renk ha klask :

- reizhañ o distagañ hag o zaol-mouezh ;
- mestroniañ geriaoueg ar c'helenn ;
- gouzout ouzhpenn un droienn bennak evit embann o soñj ;
- gouzout un nebeud *gap fillers* : ac'hanta !... atoue... evit gwir... a deuio bravoc'h e brezhoneg eget *eh bien !... euh... pe en fait...*
- ...

Anat deoc'h ne c'houlenner ket digant an emstriverien marmouzañ prezeg-mañ-prezeg nemet doujañ da reolennoù diazez ar brezhoneg ha pelloc'h, diskouez pegen brav e teu ganto ur yezh a fell dezho kelenn. Souezhet omp bet eta o klevout unan o tisplegañ ne oa ket reizh e zistagañ abalamour e oa... eus Brest ! Perak klask mont da gelenner brezhoneg pa greder ne c'hell ket bezañ desket pe gwellaet ?

Ker pouezus all ez eo ober gant ur galleg direbech ha distaget fraezh. Deuet eo brav gant an holl warbouez unanig bennak gwall laosk o galleg (*vous allez apprendre qu'est-ce-que c'est, *chais pas, "un truc"...). Munudoù n'int ket, anat deoc'h.

Pour ha triñchin a zo da reiñ er bloaz-mañ abalamour d'un nebeud pennadoù treudik ha diasur. Salv e talc'ho an dud gant o strivoù ha n'eo ket fallgaloniñ ez eo. Displegadennoù kempenn ha peurlipet a zo bet klevet ivez, koulz an danvez hag ar stumm anezho, hag un drugar priziañ anezho.